CĂRȚILE – FERESTRE CĂTRE LUME

ȘCOALA GIMNAZIALĂ "VASILE ALECSANDRI"
BAIA MARE

ISSN 3061-6557
ISSN-L 3061-6557

NR. 2, ANUL 2025

CUPRINS

PREFAȚĂ 3

1. ***L'emploi de l'IA afin de développer la CE chez les élèves*** – Lector univ. dr. Bud Ioana 6
2. ***„De la cuvinte la numere” – Rolul literației în învățarea matematicii*** – prof. Barbur Codruța 11
3. ***Metode interactive în înțelegerea textului citit ăn cadrul orelor de limba engleză*** – prof. Berar Mirela 14
4. ***Bune practici pentru dezvoltarea literației*** – prof. înv. primar Blavenstein Mariana 19
5. ***Literația la școlarul mic*** – prof. Centeri Florentina 24
6. ***Literația și biologia – O explorare interdisciplinară*** – prof. Codroiu Diana 26
7. ***Rolul literației în educația contemporană*** – prof. Conț Laura 31
8. ***Ce este literația ?*** – prof. Cordea Corina 34
9. ***Logopedia și literația*** – prof. Cosma Adina 37
10. ***Rolul bibliotecarului școlar și al profesorului documentarist în dezvoltarea literației la elevi*** – documentarist Dumitru Ioana 40
11. ***Literația la clasa pregătitoare – o lume descoperită prin cuvinte, numere și joc*** – prof. Gligan Claudia 44
12. ***Incursiuni în lumea Micului Prinț*** – prof. Ionce Andreea 46
13. ***Literația, încotro?*** – prof. Iosif Adina 47
14. ***Comprehensiuna în etapa dezvoltării competenței de literație – de la sens propriu la sens figurat*** – prof. Iuga Maria 53
15. ***Literația – o competență cheie*** – prof. Mone Rodica 56
16. ***Dezvoltarea competenței de literație la ora de limba franceză*** – prof. Muraru Camelia 59
17. ***Lectura și Educația Moral–Religioasă*** – prof. Pop Marcela 63
18. ***Literația și rolul ei în înțelegerea unei opere de artă plastică*** – prof. Pop Octavian. 67
19. ***Matematica – o necesitate a vieții*** – prof. Sălăjan Raluca 70
20. ***Primii pași în lumea cuvintelor - literația la clasa pregătitoare*** – prof. Săsăran Cosmina 73

21. ***Exerciții creative de înțelegere a textului în limba engleză*** – prof. Stănescu Manuela 75

22. ***„Puțin curaj" - Literația de la teorie la practică*** – prof. Suciu Florica, bibliotecar Chiriac Diana 79

23. ***Echitatea în literație, cum putem oferi șanse reale tuturor elevilor*** – prof. Vele Anca Anamaria 81

PREFAȚĂ

Într-o epocă dominată de accelerarea cunoașterii, de dinamica fără precedent a informației și de o reconfigurare continuă a raporturilor dintre individ și lume, literația se afirmă ca una dintre competențele-cheie care definesc profilul uman al contemporaneității.

Prezentul volum se înscrie în această paradigmă educațională emergentă, propunând o abordare integratoare, reflexivă și aplicativă asupra conceptului de literație, surprins în complexitatea sa conceptuală, metodologică și practică. El constituie nu doar o reuniune de contribuții didactice, ci și o expresie a unei conștiințe pedagogice colective, animate de responsabilitatea formării elevului ca subiect al cunoașterii și ca actor al propriei deveniri.

Conceptualizată inițial ca o abilitate instrumentală, redusă la capacitatea de a citi și de a scrie, literația a evoluat semnificativ, devenind astăzi o competență multidimensională, care implică înțelegerea, interpretarea, evaluarea și utilizarea informației în contexte diverse de viață. În mod sugestiv, aceasta este definită drept capacitatea de a citi, a scrie, a utiliza numere și a înțelege informațiile în viața cotidiană, accentul fiind pus nu doar pe dimensiunea tehnică, ci și pe cea funcțională și pragmatică. Astfel, literația nu mai este un scop în sine, ci un instrument fundamental al gândirii, al comunicării și al participării sociale.

Autorii reuniți în această lucrare propun perspective diverse, dar convergente, asupra rolului literației în formarea competențelor cognitive, lingvistice, sociale și culturale, demonstrând caracterul său transversal și interdisciplinar. Departe de a fi limitată la aria curriculară a limbii și literaturii, literația devine un principiu organizator al întregului demers educațional, fiind prezentă în matematică, științe, arte, limbi străine, religie, biologie sau educație civică.

Un prim merit incontestabil al volumului rezidă în abordarea literației ca proces de construcție a sensului. În acord cu teoriile constructiviste ale învățării, autorii subliniază faptul că literația nu presupune doar decodarea mecanică a semnelor grafice, ci implică integrarea informației în structura cognitivă a individului, dezvoltarea gândirii critice și capacitatea de interpretare reflexivă. Elevul nu mai este un receptor pasiv al mesajului, ci un participant activ la procesul de înțelegere, un interpret care stabilește conexiuni, formulează ipoteze și construiește semnificații.

În această perspectivă, lectura devine un act de cunoaștere și autocunoaștere, un dialog între text și cititor, între experiența personală și universul simbolic al culturii. Contribuțiile incluse în volum ilustrează convingător faptul că dezvoltarea competenței de literație presupune nu doar exersarea unor abilități tehnice, ci și cultivarea unei atitudini reflexive față de limbaj și față de lume. Elevul literat este acela care poate înțelege, analiza și utiliza informația, care poate formula opinii argumentate și poate participa activ la viața socială și culturală.

De asemenea, lucrarea evidențiază dimensiunea formativă a literației, subliniind rolul acesteia în dezvoltarea personală și socială a individului. Literația este prezentată ca un instrument esențial al participării sociale, întrucât un individ capabil să înțeleagă și să utilizeze informația poate lua decizii informate, se poate adapta schimbărilor și poate comunica eficient . În absența acestei competențe, riscul excluziunii sociale și al vulnerabilității crește semnificativ, ceea ce conferă educației o responsabilitate majoră în formarea cetățeanului contemporan.

Un alt aspect relevant al volumului îl constituie accentul pus pe dimensiunea interdisciplinară a literației. Autorii demonstrează că aceasta nu aparține exclusiv unui domeniu, ci traversează toate disciplinele, devenind o condiție a învățării autentice. Astfel, literația este implicată în înțelegerea conceptelor științifice, în interpretarea datelor, în comunicarea rezultatelor și în dezvoltarea gândirii critice în domeniul biologiei, de exemplu. În mod similar, literația vizuală permite interpretarea operelor de artă, iar literația matematică facilitează înțelegerea relațiilor numerice și a structurilor logice, cu aplicabilitate în diferite domenii ale vieții (educație finaciară, de exemplu).

Această perspectivă integratoare reflectă tendințele actuale ale pedagogiei moderne, orientate spre formarea competențelor transversale. Educația nu mai poate fi concepută ca o acumulare de cunoștințe fragmentare, ci ca un proces de formare a unor capacități complexe, care permit elevului să navigheze în universul informațional contemporan.

În același timp, volumul acordă o atenție specială dimensiunii metodologice a dezvoltării literației, oferind numeroase exemple de bune practici didactice. Sunt prezentate strategii interactive, precum lectura ghidată, dezbaterea, scrierea reflexivă, proiectele interdisciplinare sau utilizarea resurselor digitale, toate având rolul de a stimula implicarea activă a elevului în procesul de învățare . Aceste metode reflectă o pedagogie centrată pe elev, în care profesorul devine facilitator al învățării, ghid și partener de dialog.

Deosebit de valoroasă este și abordarea literației din perspectiva dezvoltării timpurii. Autorii, profesori pentru învățământul primar, evidențiază importanța pre-literației ca etapă fundamentală în formarea competențelor ulterioare, subliniind rolul experiențelor lingvistice, cognitive și afective în pregătirea copilului pentru actul lecturii și al scrierii. Această perspectivă confirmă faptul că literația nu începe odată cu învățarea formală a cititului, ci se construiește progresiv, prin interacțiune, comunicare și explorare.

Lucrarea abordează, de asemenea, dimensiunea digitală a literației, evidențiind provocările și oportunitățile generate de noile tehnologi (avântul inteligenței artificiale prin diferitele aplicații digitale aflate la dispoziția profesorului, dar și a elevului). În contextul societății informaționale, elevii trebuie să dezvolte capacitatea de a selecta, evalua și utiliza critic informațiile disponibile în

mediul online, precum și de a comunica eficient prin intermediul noilor forme de expresie. Literația digitală devine, astfel, o condiție a autonomiei și a responsabilității în lumea contemporană.

Un alt merit al volumului constă în accentul pus pe dimensiunea axiologică a literației. Prin lectură și interpretare, elevii nu doar dobândesc cunoștințe, ci își formează valori, atitudini și comportamente. Literația contribuie la dezvoltarea empatiei, a responsabilității și a conștiinței civice, facilitând integrarea individului în comunitate. În acest sens, educația literată devine o educație pentru umanitate.

Dincolo de valoarea sa teoretică și metodologică, volumul se remarcă prin autenticitatea și diversitatea contribuțiilor, care reflectă experiența directă a cadrelor didactice implicate în procesul educațional. Această dimensiune practică conferă lucrării o relevanță deosebită, transformând-o într-un instrument util pentru profesori și toți cei interesați de problematica literației.

Prin tematica abordată și prin calitatea contribuțiilor reunite, volumul confirmă faptul că literația nu este doar o competență, ci o condiție a libertății interioare, a autonomiei intelectuale și a participării responsabile la viața socială. În ultimă instanță, a forma un elev literat înseamnă a forma un om capabil să înțeleagă lumea și să-și asume locul în ea.

Prezentul volum se oferă, așadar, cititorului ca un spațiu al reflecției și al dialogului, ca o invitație la regândirea educației prin prisma literației și ca un demers necesar în direcția construirii unei școli a sensului, a cunoașterii și a umanității.

prof. univ. dr. habil. Mihaela Munteanu Siserman
Universitatea Tehnică din Cluj Napoca
Centrul Universitar Nord Baia Mare
Departamentul de Filologie și Studii Culturale

L'EMPLOI DE L'IA AFIN DE DEVELOPPER LA CE CHEZ LES ELEVES

Ioana BUD

Chargée de cours, *Université Technique* de Cluj-Napoca

Centre Universitaire Nord, Baia Mare

Faculté de Lettres

À l'ère numérique, l'exploration des moyens innovants dans le processus d'enseignement-apprentissage-évaluation s'impose comme une véritable nécessité dans l'éducation de la jeune génération. Dans cette optique, l'emploi de l'intelligence artificielle (IA) à des fins éducatives offre une large gamme de possibilités pour concevoir et diversifier les stratégies pédagogiques. Cela éveillera la curiosité des apprenants, afin d'identifier des situations pratiques pour apprendre et exercer leurs compétences en FLE.

Développer chez les apprenants la compétence de compréhension des écrits implique aussi la formation des capacités, des aptitudes, des savoir-faire essentiels, afin d'accéder au marché du travail, et d'évoluer professionnellement. La CE circule en synonymie avec ce que suppose l'activité de la lecture. «Lire consiste essentiellement à déchiffrer un message codé et lui donner un sens.» (Toumi, 2016: 124) C'est un processus qui agit à tous les niveaux textuels, à partir des unités locales (comme, par exemple mots, phrases), jusqu'aux unités globales (paragraphes, chapitres), et qui a évolué au fil du temps, étroitement lié aux changements de la société, et au concept d'apprentissage tout au long de la vie. Dans l'enquête PISA 2000 (*Programme international pour le suivi des acquis des élèves*) l'aptitude à la lecture est définie comme *littératie*, concept emprunté de l'usage anglo-saxon. Ce programme est piloté par l'Organisation de coopération et de développement économiques (OCDE), lancé en 1997, étant « une référence mondiale en termes de comparaison des systèmes scolaires »1. En utilisant la lecture par balayage (dont le but est celui de repérer les idées essentielles), la lecture sélective, la lecture de survol, ou celle appelée détente, on doit prendre en compte ces deux dimensions : le décodage des mots et l'identification automatisée des mots et du sens.

Mais comment développer la compétence de la CE à l'ère du numérique ? *Les Technologies de l'Information et de la Communication* (TIC) ont profondément façonné notre réalité, tout en créant une interconnexion, qui donne l'impression d'un monde de plus en plus petit et sans

[1] Daniel Bart et Bertrand Daunay, *La littératie dans le Programme international de suivi des acquis des élèves (PISA) : entre sens propre et monde figuré*, **La littératie dans le Programme international de suivi des acquis des élèves (PISA) : entre sens propre et monde figuré**, consulté en ligne le 31 mars 2025.

frontières. Dans ce contexte, il est crucial de réfléchir à la manière dont les outils technologiques pourraient contribuer au processus d'enseignement-apprentissage de la langue française.

Les futurs apprenants, communément appelés *enfants du numérique*, ont une familiarité précoce avec les technologies, dès leur plus jeune âge, en dehors de leur expérience scolaire. Priver ces élèves d'outils numériques serait considérée comme une perte, étant donné leurs compétences déjà avancées dans ce domaine. Quian Tang, le sous-directeur général pour l'éducation, a déclaré que « la pénétration des TIC dans les écoles peut, au bout du compte, transformer la pédagogie et la création des savoirs […] conduire les décideurs politiques à repenser les compétences et les capacités dont les enfants ont besoin pour devenir des citoyens et des artisans actifs d'une société du savoir. »[2]

Petit volet terminologique

En novembre 2021, l'UNESCO a adopté son seul mandat établissant certaines normes globales pour offrir à l'IA une base éthique cohérente. Les États membres sont encouragés à promouvoir « l'acquisition de "compétences préalables" à l'éducation à l'IA », c'est-à-dire les compétences essentielles telles que la lecture, l'écriture et le calcul, tout en incluant la compréhension des principes élémentaires de la programmation et de la technologie numérique[3]. L'existence de l'IA remonte à plusieurs décennies, employée dans différents secteurs d'activité, notamment la gestion financière, les diagnostics en santé, la robotique, à côté de la reconnaissance de la parole et des visages, sans oublier les systèmes de recherche en ligne. Toutefois, c'est seulement dans une ère plus récente que l'IA, à travers des plateformes comme *Gemini*, *Perplexity*, *Claude, L'IA Générative* et *ChatGPT*, s'est rendue largement accessible à la population. *L'IA générative*, en matière de traitement du langage, inclut la génération de textes, de phrases ou même de conversations entières. L'aptitude distinctive de l'IA générative réside dans sa capacité à produire du contenu inédit et structuré, qu'il s'agisse de textes, d'images, de compositions musicales ou d'autres types de médias créatifs. À cela on ajoute le *chatbot* (également recommandé sous le terme d'*agent conversationnel*, étant un logiciel doté de l'IA conçu pour simuler une conversation avec les utilisateurs humains, principalement via des interfaces textuelles[4], tout

[2] Quian Tang (Sous-Directeur général pour l'éducation), *Transformer l'éducation: le pouvoir des politiques relatives aux TIC*, Paris, Éditions UNESCO, 2013, https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000221860, consulté en ligne le 14.02.2026.
[3] *Idem.*
[4] https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/chatbot/188506, consulté en ligne le 09.02.2026.

comme un conseiller virtuel), et le *prompt* (une consigne ou une commande fournie à une *IA générative*, une IA conçue pour créer du contenu[5]).

Bonnes pratiques pédagogiques pour l'emploi de l'IA

On se propose de montrer comment l'emploi de l'IA peut stimuler l'enseignement du FLE, tout en étant intégré de manière innovante et efficace dans les programmes d'apprentissage, offrant ainsi une valeur significative au processus éducatif. L'objectif est celui de démontrer que, loin de remplacer l'enseignant, l'IA peut agir comme un outil qui enrichit et diversifie les méthodologies d'enseignement du FLE.

Dans la suite de notre démarche, nous ciblerons des compétences spécifiques inscrites dans le *Programme scolaire* de sixième année, de la discipline de *Langue Française – Langue moderne 2*, notamment le développement de la compréhension des écrits, et le rôle de la lecture dans l'apprentissage d'une langue étrangère. L'objectif est d'illustrer comment ces compétences peuvent être développées à travers l'emploi de l'IA dans le processus d'enseignement – apprentissage – évaluation. La lecture c'est « une activité qui postule toujours une compréhension immédiate du texte, mais elle peut également impliquer une compétence interprétative particulière, élaborée, voire créatrice.» (Aron *et al.*, 2002: 338) Tous les manuels de FLE intègrent, en clôture de chapitre, de brefs textes portant sur la culture et la civilisation françaises; le vocabulaire qui y est mobilisé se caractérise par une plus grande variété et un niveau de complexité supérieur à celui des contenus linguistiques présentés dans les leçons d'apprentissage[6]. Ces textes sollicitent des compétences de compréhension approfondie, d'inférence et d'interprétation, tout en exposant les apprenants à une langue plus riche et contextualisée. Dans ce cadre, l'intégration d'outils fondés sur l'intelligence artificielle ouvre des perspectives pédagogiques significatives : elle permet une médiation linguistique (explicitation lexicale, simplification syntaxique, génération de supports complémentaires) et favorise une approche différenciée, susceptible de soutenir l'autonomie et la progression des apprenants face à des textes à forte exigence discursive. C'est la raison pour laquelle l'enseignant choisit de faire appel à l'IA, soit pour expliquer certains mots inconnus à l'aide des images interactives, de courtes vidéos ou longs métrages.

On choisit, pour exemplifier, *l'Unité V*, *Des voyages de rêve*, du Manuel de la VIIIe, édition *Booklet*, qui comporte comme objectif socioculturel *Découvrir la Bretagne*. Après la lecture

[5] https://datascientest.com/prompt-tout-savoir, consulté en ligne le 09.02.2026.
[6] Pour plus de détails concernant la manière d'aborder les aspects de culture et de civilisation française en classe de FLE, voire I. Bud ; R.Mone, *La Didactique du FLE en un clin d'œil*, Cluj-Napoca, Baia Mare: Mega ; Maria Montessori, 2025, chapitre VIII, pp. 107- 119.

critique, les élèves peuvent demander à l'IA l'explication de certains termes spécifiques, comme *menhir*, *fest-noz*, *crêpe bretonne, etc., ensuite ils peuvent travailler en groupes, en i*nterrogeant ***Perplexity*** sur les traditions culturelles les plus importantes en Bretagne ? On met en commun les contenus, et on fait des comparaisons sur les variantes données. Avec l'application *Claude*, on peut générer un prompt du type : *Présente la Bretagne comme si tu étais un guide touristique, qui travaille pour une agence de voyage* ! À partir du texte donné, ils joueront des jeux de rôle: guide touristique –voyageurs / touristes. Vers la fin de l'activité, les élèves peuvent demander à l'IA de créer une image sur la Bretagne générée avec *DALL·E,* afin de créer une carte postale virtuelle à partir d'une description donnée (ils vont intégrer toutes les informations apprises lors de la leçon sur la Bretagne). Les apprenants peuvent aussi introduire leurs descriptions dans une IA génératrice d'images, afin de créer une carte postale unique, qui illustre leur vision du lieu imaginé. Cette carte postale, rendue visuellement grâce à l'IA, peut ensuite être personnalisée par les apprenants avec un message écrit au dos avant de l'envoyer à quelqu'un.

L'usage pédagogique de *Gemini, Perplexity* et *Claude* dans la leçon *Découvrir la Bretagne* ne vise pas une substitution de l'activité cognitive des élèves, mais une médiation guidée favorisant l'enrichissement lexical, la différenciation et le développement de l'esprit critique. L'IA devient ainsi un outil d'accompagnement au service de la littératie, en soutenant les processus de compréhension, d'analyse et de production.

En conclusion, la littératie n'est autre chose qu'un atout pour la vie, une compétence essentielle qui influence la réussite des élèves et leur capacité à interagir avec le monde environnant. Elle facilite l'acquisition des connaissances, le développement de l'esprit critique, les préparant ainsi pour mieux s'intégrer dans la vie sociale et professionnelle. En guise de conclusion, on peut affirmer que la compréhension des écrits est une **clé de la réussite éducative et sociale**, raison pour laquelle l'enseignant doit encourager ses apprenants à développer cette compétence, par des techniques de lecture variées et adaptées à leurs besoins.

Bibliographie et sitographie :

Aron Saint-Jacques, D. ; Viala, A. - Le dictionnaire du littéraire, Paris, PUF, 2002.

Bud, Ioana Mone, Rodica, *La Didactique du FLE en un clin d'œil*, Cluj-Napoca, Baia Mare: Mega ; Maria Montessori, 2025.

Bart, D. et Daunay, B, *La littératie dans le Programme international de suivi des acquis des élèves (PISA) : entre sens propre et monde figuré*, La littératie dans le Programme international de suivi des acquis des élèves (PISA) : entre sens propre et monde figuré

Roman, D., *La didactique du français langue étrangère*, Baia Mare, édition Umbria, 1994.

Toumi, A. (2016), *L'essentiel en didactique du français langue étrangère, Concepts, méthodologie et approche pédagogique, Guide méthodologique à l'usage des enseignants et des formateurs*, Maroc, édition Imp. El MAÂRIF AL JADIDA.

Quian, T., *Transformer l'éducation: le pouvoir des politiques relatives aux TIC*, Paris, Éditions **UNESCO, 2013**, https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000221860

https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/chatbot/188506.

https://datascientest.com/prompt-tout-savoir

„DE LA CUVINTE LA NUMERE”
ROLUL LITERAŢIEI ÎN ÎNVĂŢAREA MATEMATICII

Prof. Simona BARBUR - Matematică

Literaţia se referă la capacitatea de a citi, a înţelege, analiza şi utiliza informaţia în diferite contexte.

În matematică, aceasta nu înseamnă doar recunoaşterea numerelor şi efectuarea operaţiilor, ci şi interpretarea enunţurilor problemelor, argumentarea logică şi exprimarea raţionamentelor

Literaţia matematică poate fi dezvoltată prin diverse strategii, inclusiv citirea atentă a enunţurilor, utilizarea limbajului matematic corect şi aplicarea acestuia în rezolvarea problemelor.

Modalităţi de aplicare a literaţiei la orele de matematică

1. Înţelegerea enunţurilor problemelor

Unul din cele mai mari obstacole pentru elevi este dificultatea de a înţelege corect enunţurile problemelor. Pentru a dezvolta literaţia, profesorul poate folosi următoarele metode:

- Citirea cu voce tare a problemei şi discutarea fiecărui termen necunoscut
- Sublinierea informaţiilor esenţiale şi evidenţierea cuvintelor-cheie precum „mai mult decât”, „de trei ori mai mic”, „suma”, „diferenţa”, etc
- Rescrierea problemei cu propriile cuvinte pentu a verifica înţelegerea

Exemplu de aplicare:

Dacă enunţul este, de exemplu: “*Maria are de trei ori mai multe mere decât Andrei, iar împreună au 20 de mere. Câte mere au fiecare?”,*

Profesorul poate întreba:

- Ce înseamnă „de trei ori mai multe”?
- Cum putem nota cantitatea de mere a fiecăruia cu o literă?
- Ce operaţii putem folosi?

2. Utilizarea limbajului matematic corect

Pentru a dezvolta literaţia matematică, elevii tebuie să fie încurajaţi să folosească corect terminologia matematică. Profesorul poate introduce exerciţii care implică:

- Explicarea rezultatelor obţinute în scris, folosind propoziţii complete

- Folosirea termenilor matematici în propoziţii (de exemplu „Numărul 15 este divizibil cu 5 deoarece....")
- Compararea unor afirmaţii şi stabilirea dacă sunt adevărate sau false

Exemplu de aplicare:

- După rezolvarea unei ecuaţii simple, elevii pot fi rugaţi să explice soluţia astfel: „Am rezolvat ecuaţia x + 5 = 12 prin scădere. Am scăzut 5 din 12 şi am obţinut x = 7, ceea ce înseamnă că soluţia ecuaţiei este 7"

3. Crearea şi interpretarea reprezentărilor vizuale

Literaţia în matematică nu se referă doar la text, ci şi la interpretarea diagramelor, grafurilor şi tabelelor. Elevii pot fi încurajaţi să:

- Construiască diagrame şi reprezentări grafice, pe baza datelor din text
- Compare diferite tipuri de reprezentări (de exemplu, tabel versus grafic)
- Explice în scris ce reprezintă fiecare element al unei diagrame

Exemplu de aplicare:

- Dacă un tabel prezintă numărul de mere vândute într-o săptămână, elevii pot fi rugaţi să descrie tendinţele observate: „Luni s-au vândut 10 mere iar vineri s-au vândut 25. Observăm că numărul de mere vândute a crescut spre sfârşitul săptămânii"

4. Lectura textelor cu conţinut matematic

Pentru a îmbina literaţia cu matematica, profesorul poate introduce lecturi scurte care conţin probleme matematice sau concepte interesante. Exemplele includ:

- Poveşti care conţin provocări matematice
- Articole dspre matematică aplicată în viaţa reală (de exemplu „Cum se foloseşte matematica în construcţii?")
- Biografii ale unor matematicieni celebri

Exemplu de aplicare:

- Elevii pot citi un text despre Fibonacci şi apoi să analizeze cum şi unde apare şirul lui Fibonacci în natură (numărul de aur)

Concluzie

Literaţia matematică joacă un rol esenţial în înţelegerea şi aplicarea conceptelor matematice.

Prin metode precum citirea şi analiza enunţurilor, utilizarea corectă a limbajului matematic, interpretarea reprezentărilor grafice şi lectura textelor cu conţinut matematic, elevii îşi pot dezvolta atât gândirea critică, cât şi capacitatea de rezolvare a problemelor.

Bibliografie

https://scoala9.ro/elevi-decizii-legatura-literatie-alfabetizare-matematica-gandire-critica/2139

https://www.revistabiz.ro/ce-este-alfabetizarea-numerica-din-romania-16-din-elevi-nu-inteleg-informatiile-matematice/

Iliescu, D. & **Airinei, M.** — Raport privind nivelul de literație al elevilor din România**.** BRIO, mai 2022.

METODE INTERACTIVE ÎN ÎNȚELEGEREA TEXTULUI CITIT ÎN CADRUL ORELOR DE LIMBA ENGLEZĂ

Prof. Mirela BERAR – Limba engleză

Literația se referă la abilitatea de a citi, înțelege, interpreta și utiliza texte scrise într-o varietate de contexte. Este esențială pentru dezvoltarea abilității de a comunica eficient, de a învăța și de a participa activ în viața de zi cu zi.

În cadrul orelor de limba engleză, literația reprezintă fundamentul dezvoltării abilităților de comunicare și înțelegere a limbii și ajută la dezvoltarea gândirii critice, a capacității de a interpreta și analiza informațiile. Prin lecturi variate, elevii nu doar că își îmbogățesc vocabularul și își perfecționează gramatica, dar învață și cum să înțeleagă contextul și intențiile autorului, dar și să-și exprime opinii fundamentate, în acest fel elevi devenind cititori și comunicatori activi, care pot naviga cu ușurință prin diverse texte și situații de comunicare.

Metodele interactive sprijină înțelegerea textului citit, stimulează gândirea critică, participarea activă și colaborarea elevilor și îi implică pe elevi în procesul de învățare într-un mod atractiv și eficient. Dintre metodele interactive care pot fi adaptate în funcție de nivelul elevilor, putem enumera: chestionarele, jocul de roluri, scrierea unui jurnal sau a unei reflecții, dezbaterea, crearea unui glosar personalizat, colajele vizuale sau jocurile de vocabular.

Pe baza textului "Mathilda", autor Roald Dahl am creat diferite tipuri de exerciții, care pot fi adaptate oricărui text citit, în funcție de nivelul elevilor.

Exercițiile cu itemi lacunari (gap-filling exercises) au multiple beneficii pentru dezvoltarea abilităților lingvistice ale elevilor, precum: îmbunătățirea înțelegerii gramaticale, dezvoltarea vocabularului, consolidarea abilităților de înțelegere a textului, autocorectarea și autoevaluarea, îmbunătățirea abilității de a folosi limba activ, motivare și implicare activă. Un exemplu de exercițiu pentru nivelul A1, pe baza aceluiași text, în care se pot consolida cunostințele de gramatică pentru timpul verbal Present Simple:

Choose the correct word to complete the sentences:

loves/clever/teacher/parents/powers/reads/school/hobby

1. Matilda is a very _____ girl who always reads books.
2. Her_____don't care about her education.
3. Matilda _____ to read books about different subjects.
4. She has special telekinetic_____
5. Miss Honey is a _____who cares a lot for Matilda.

6. Matilda _____many books every week.
7. Matilda's favorite _____is reading, especially novels.
8. At _____, Matilda often surprises her classmates with her knowledge.

Un alt tip de exercițiu este cel de ordonarea a literelor pentru a găsi cuvintele care să completeze enunțurile:

Unscramble the letters and find the words:

1. Matilda always (selov) _____to read books.
2. Her teacher, Trunchbull, is very (maen) _____
3. Matilda is a very (lvecre) _____girl.
4. She doesn't watch (levisteoin) _____
5. Matilda _____ (daers) many books every week.

Pot fi concepute de asemenea, exerciții de ordonare a cuvintelor în propoziții. Elevii primesc un set de cuvinte pe care trebuie să le așeze corect, astfel încât să obțină o propoziție coerentă. Acest tip de exerciții îmbunătățește abilitățile de înțelegere a structurii propoziției și a relațiilor dintre cuvinte, consolidează cunoștințele referitoare la sintaxă și gramatică, dezvoltă gândirea logică și capacitatatea de a înțelege semnificația propozițiilor.

De asemenea, un alt exercițiu poate fi reprezentat de ordonarea paragrafelor. Elevilor li se oferă un set de paragrafe pe care le vor așeza în ordinea corectă pentru a reda sensul unui text. Această metodă încurajează înțelegerea coerenței și a structurii unui text, ajută la dezvoltarea abilității de a identifica ideile principale și secvențele logice într-un text și îmbunătățește abilitățile de citire și înțelegere a textelor complexe.

Chestionarele aplicate la finalul unei lecturi au multiple beneficii în înțelegerea textului citit, precum evaluarea clară a înțelegerii textului, verificarea atenției la detalii, stimularea gândirii critice, îmbunătățirea abilităților de comprehensiune, consolidarea vocabularului și înțelegerii limbajului, feedback rapid și clar, dezvoltarea abilității de a extrage informații esențiale.

Întrebări de tip „adevărat/fals" sau „corect/greșit", precum și întrebările cu alegere multiplă stimulează reamintirea activă, pot fi folosite pentru autoevaluare și sunt ușor de adaptat pentru diverse niveluri de dificultate.

Exemple de **True or False Sentences:**

1. Matilda's parents are very kind and supportive. True/False
2. Matilda has a special power to move things with her mind. True/False
3. Miss Trunchbull is a friendly teacher. True/False
4. Matilda loves reading books. True/False
5. Miss Honey is Matilda's teacher and friend. True/False

Matilda - Multiple Choice Quiz

1.What does Matilda love to do?

a) Watch TV
b) Play sports
c) Read books
d) Sleep

2. Who is Matilda's teacher at school?

a) Miss Trunchbull
b) Miss Honey
c) Mrs. Wormwood
d) Mr. Wormwood

3. How does Matilda feel about her parents?

a) She loves them very much
b) She likes them
c) She does not like them
d) She does not care about them

4. What does Miss Trunchbull do to the students?

a) She helps them
b) She punishes them
c) She teaches them kindly
d) She plays with them

5. Does Matilda have a special power?

a) Yes, she can fly

b) Yes, she can move things with her mind

c) No, she is normal

d) No, she is not very special

6. Who is kind to Matilda at school?

a) Miss Honey

b) Miss Trunchbull

c) Mr. Wormwood

d) Mrs. Wormwood

7. What does Matilda do to stop Miss Trunchbull?

a) She talks to her

b) She uses her magical power

c) She runs away

d) She tells Miss Honey

8.Who does Matilda live with in the end?

a) Her parents

b) Miss Trunchbull

c) Miss Honey

d) The other students

9. Does Miss Trunchbull like the students?

a) Yes, she loves them

b) No, she is mean to them

c) Yes, but only some of them

d) No, she doesn't care about them

10. How does Matilda feel at the end of the story?

a) Sad

b) Angry

c) Happy
d) Scared

Cuvintele încrucișate reprezintă o altă metodă interactivă, plăcută și motivantă, care stimulează gândirea critică și atenția la detalii, îmbogățește și consolidează vocabularul specific, facilitează învățarea activă, are rol în familiarizarea elevilor cu ortografia corectă a cuvintelor și poate fi personalizată pentru diferite teme.

Realizarea unui glosar de cuvinte și imagini, pe teme specifice precum mijloacele de transport în comun, tipurile de vreme, hrana, anotimpurile, diverse sărbători etc. îi ajută pe elevi să își consolideze vocabularul și să înțeleagă mai bine semnificația unui text și să clarifice sensurile cuvintelor noi. Această metodă facilitează învățarea vocabularului, încurajează învățarea autonomă, dezvoltă abilitățile de înțelegere vizuală și lingvistică, sprijină construirea unui vocabular tematic și îmbunătățește memoria vizuală și lingvistică.

Colajele vizuale, care pot fi realizate pentru orice tematică, asemeni glosarelor de cuvinte, presupun combinarea diferitelor imagini, cuvinte și simboluri pentru a ilustra idei, concepte sau teme dintr-un text. Sunt stimulate creativitatea și imaginația, se dezvoltă abilitățile de sinteză și organizare, se îmbunătățesc abilitățile de analiză și interpretare, este facilitată colaborarea și învățarea în grup, iar abilitatea de a face conexiuni între diferite concepte este dezvoltată.

Completarea textului cu imagini ajută la o mai bună înțelegere a contextului și de asemenea, sprijină învățarea vizuală și stimulează creativitatea.

Așadar, metodele interactive utilizate pentru înțelegerea textului citit în cadrul orei de limba engleză contribuie semnificativ la dezvoltarea literației, transformând procesul de învățare într-o experiență activă, motivantă și îndrăgită de elevi.

Bibliografie

https://eslinfo.com/use-interactive-language-learning-in-esl-classroom/ 2.

https://ontesol.com/blog/how-to-teach-english/teaching-reading/teaching-esl-literacy/

https://www.dcp.edu.gov.on.ca/en/curriculum/sec-esl-eld/context/some-considerations-for-program-planning-in-esl-and-eld

BUNE PRACTICI PENTRU DEZVOLTAREA LITERAȚIEI

Prof. Mariana BLAVENSTEIN - Învățământ primar

„Adevărata educație nu înseamnă doar să știi să citești să scrii, ci să gândești și să înțelegi"

(Nicolae Iorga)

Într-o lume în continuă schimbare, în care informația circulă rapid și tehnologia redefinește modul în care comunicăm, **literația** (sau competența de a înțelege, interpreta și utiliza limbajul în diverse contexte) devine o abilitate esențială pentru viața personală, profesională și socială. Deși termenul „literație" provine din limba engleză („literacy") și desemna inițial capacitatea de a citi și scrie, astăzi el acoperă o gamă mult mai largă de competențe: literație digitală, media, științifică, financiară, civică etc.

În sens tradițional, literația desemnează capacitatea de a citi, scrie și înțelege un text scris. În accepțiunea modernă, termenul depășește alfabetizarea de bază și se referă la abilitatea de a folosi limba și informația pentru a gândi critic, a comunica eficient și a acționa responsabil.

Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD) definește literația ca *„abilitatea de a identifica, înțelege, interpreta, crea, comunica și calcula folosind materiale scrise și tipărite, în contexte variate"*.Astfel, literația nu este doar o competență lingvistică, ci una complexă și multidimensională, care implică gândirea critică, analiza și capacitatea de adaptare la contexte diverse.

Odată cu evoluția societății informaționale, s-au conturat mai multe forme de literație, printre care:

- **Literația funcțională** – abilitatea de a utiliza lectura și scrierea în situații cotidiene (citirea unui prospect, completarea unui formular etc.);
- **Literația digitală** – capacitatea de a utiliza tehnologia informației și comunicațiilor în mod critic și eficient;
- **Literația media** – competența de a înțelege și evalua conținuturile media, recunoscând intențiile, influențele și mesajele ascunse;
- **Literația științifică** – abilitatea de a aplica gândirea științifică în viața de zi cu zi, pentru luarea deciziilor informate;
- **Literația civică și financiară** – înțelegerea mecanismelor sociale, politice și economice care guvernează viața publică.

Din punct de vedere teoretic, literația se fundamentează pe conceptele de constructivism și învățare activă, conform cărora cunoașterea nu se transmite mecanic, ci se construiește prin

experiență.

Cercetările din domeniul educației (ex. Vygotsky, Piaget, Bruner) arată că literația nu înseamnă doar decodarea semnelor grafice, ci presupune construcția sensului și integrarea informației în structura cognitivă a individului.

Educația literată promovează:

- gândirea critică și interpretativă;
- comunicarea argumentată;
- capacitatea de a selecta și evalua surse de informație;
- transferul cunoștințelor între domenii.

Competențele de literație reprezintă capacitatea unei persoane de:

- a citi un text cu înțelegere;
- a interpreta textul prin prisma conexiunilor dintre text și ceea ce știa înainte de a-l citi;
- a-și forma șiexprima o părereredespre text;
- a folosi informațiile sau ideile extrase din text.

Competențele de literație au un rol crucial în viața unei persoane, ajutând la dezvoltarea capacităților de reflecție și exprimare, de gândire critică și empatie, asigurând integrarea și participarea în societate la componentele vieții.

În plan practic, dezvoltarea literației se realizează prin activități educaționale care implică elevul activ, creator și reflexiv.

Exemple:

- Lectura interactivă și discuțiile pe marginea textelor;
- Proiecte interdisciplinare care combină literatura, știința și mediul digital;
- Utilizarea platformelor online pentru redactare colaborativă;
- Dezbateri, ateliere media sau campanii civice școlare.

De asemenea, profesorii moderni promovează „literația multimodală”, adică abilitatea de a interpreta și produce mesaje prin text, imagine, sunet sau video – o competență vitală în epoca digitală.

Testele de literație Brio

Testele de literație Brio reprezintă o standardizare a competențelor de literație pe niveluri de clasă (clasele 1-4, respectiv 5-6 și 7-8).Pentru a asigura accesibilitatea și aplicarea facilă a testelor BRIO (pe platformă online, cu rezultate oferite automat), ele se rezumă la itemi de evaluare cu răspuns la alegere. Testele măsoară nivelul de performanță pe trei categorii de competențe:

• **Localizarea informațiilor** (accesarea și desprinderea informațiilor de interes din text; localizareașiselectareapărțilorrelevante din text)

• **Înțelegerea textului** (atât a sensului literal, cât și prin integrarea informațiilor și generarea de inferențe)

• **Sintetizarea informațiilor**, ideilor din text (care este premisa evaluării și reflecției asuprat extului)

Literația este esențială pentru participarea activă la viața socială, profesională și culturală. Un individ literat:

- poate discuta și gândi critic,
- recunoaște informațiile false,
- se adaptează rapid la schimbările tehnologice,
- contribuie la democrația participativă și la progresul comunității.

În lipsa acestor competențe, indivizii devin vulnerabili la manipulare, excluziune socială și dificultăți în învățarea pe tot parcursul vieții.

La clasă se pot face o mulțime de activități de dezvoltare a literației, ca de exemplu:

Citirea critică și discutarea textelor

- Alege un articol de presă sau o povestire scurtă.
- Citește-l împreună cu elevii și pune întrebări precum:
  - „Care este ideea principală?”
  - „Ce intenție are autorul?”
  - „Care sunt argumentele și ce contraargumente putem aduce?”

Scop: dezvoltarea gândirii critice, a înțelegerii mesajelor implicite și a vocabularului.

Rescrierea unui text din alt punct de vedere

- Elevii rescriu o povestire cunoscută din perspectiva unui alt personaj sau dintr-un alt timp.

Exemplu: povestea „Scufița Roșie” spusă de lup.

Scop: dezvoltarea creativității, a empatiei și a înțelegerii profunde a textului.

Jurnal de lectură / jurnal de învățare

- După fiecare activitate de lectură, elevii notează:
  - Ce au înțeles;
  - Ce emoții le-a stârnit textul;
  - Ce întrebări au.

Scop: stimularea reflecției personale și a exprimării scrise.

Analiza știrilor false (fake news)

- Se aleg articole de pe internet (unele adevărate, altele false).

- Elevii învață să verifice sursele, data publicării, autorul și să identifice manipulările.

Scop: formarea literației media și a discernământului informațional.

Crearea unei reclame sau afișe educative

- Grupurile de elevi concep o reclamă scrisă sau un afiș (pe teme precum ecologia, lectura, sănătatea).
- Se discută ce mesaj transmit și cum influențează publicul.

Scop: dezvoltarea literației vizuale și persuasive.

Dezbateri tematice („argumente pro și contra")

- Ex.: „Este mai bine să citești o carte tipărită sau una digitală?"
- Elevii aduc argumente, contraargumente și concluzii.

Scop: exersarea exprimării orale, a argumentării logice și a ascultării active.

Scrisori, e-mailuri sau articole de opinie

- Se exersează diferite registre de comunicare: formal, informal, profesional.

Scop: aplicarea limbii scrise în contexte reale (literație funcțională).

Proiecte interdisciplinare

- Elevii combină limba română cu alte discipline:
  - scrierea unui articol despre un experiment științific (literație științifică),
  - crearea unui buget pentru o excursie (literație financiară),
  - redactarea unui text civic despre drepturile omului (literație civică).

Scop: integrarea cunoștințelor și aplicarea lor în viața reală.

Lecturi digitale și discuții online

- Se pot folosi platforme ca *Padlet*, *Google Classroom* sau *Kahoot* pentru activități interactive de lectură și interpretare.

Scop: combinarea literației tradiționale cu cea digitală.

Interpretarea imaginilor, infograficelor și clipurilor video

- Elevii analizează o imagine sau un videoclip și discută:
  - Ce mesaj transmite?
  - Ce tehnici vizuale sunt folosite?
  - Este informația obiectivă sau manipulatoare?

Scop: dezvoltarea literației vizuale și media.

De la o simplă abilitate de a citi și scrie, literația a devenit un concept complex, care reflectă capacitatea omului modern de a interacționa inteligent cu lumea informației. Trecerea de la teorie la practică presupune transformarea educației dintr-un proces pasiv într-unul activ, critic și

interdisciplinar, în care elevii devin constructori de sens și participanți responsabili la cultura cunoașterii.

Astfel, literația nu este doar un obiectiv al educației moderne, ci și o condiție fundamentală a libertății intelectuale și a demnității umane.

Bibliografie

OECD *The Future of Education and Skills: Education*, 2030 Framework,2018.

UNESCO *Defining Literacy in the 21st Century*, 2019.

Vygotsky, L. S., *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*, 1978.

Bruner, J., *The Culture of Education*,1996.

Roegiers, X., *Pedagogia integrativă*, Editura Polirom, 2010.

Platforma educațională Brio.ro

https://cursuri.noi-orizonturi.ro/curs/toti-copiii-citesc/lectie/ce-este-literatia/

https://edict.ro/despre-literatie/

Kovacs, Maria, *Laboratoare-de-literatie_GHID-ORGANIZATORI-FINAL*, (scolicusclipici.noi-orizonturi.ro), 2021.

LITERAȚIA LA ȘCOLARUL MIC

Prof. Florentina CENTERI – Învățământ primar

Literația reprezintă abilitatea de a citi, înțelege, interpreta și utiliza informații scrise într-o varietate de contexte. În învățământul primar, literația este piatra de temelie a tuturor învățărilor ulterioare. Dezvoltarea literației presupune nu doar formarea deprinderilor de citire corectă și fluentă, ci și a înțelegerii textului și a exprimării clare, logice și coerente. În cazul școlarului mic , literația nu se limitează la citirea mecanică, ci înseamnă și dezvoltarea gândirii, a vocabularului, a creativității și a capacității de exprimare corectă și logică.

Pentru elevii din clasele primare, literația este esențială în toate activitățile de învățare. Ea îi ajută:

- să înțeleagă sarcinile de lucru,
- să exprime idei în scris și oral,
- să-și formeze gândirea critică,
- să interacționeze cu textele literare și informative.

În ciclul primar, elevii dobândesc competențe fundamentale de comunicare: scris, citit și exprimare orală.

Literația este esențială pentru:

- dezvoltarea gândirii critice,
- formarea vocabularului activ,
- accesul la alte discipline,
- adaptarea la cerințele sociale și școlare.

Un elev cu un nivel bun de literație poate înțelege cerințele, poate formula întrebări, poate participa activ la lecții și se poate exprima cu încredere.

Strategii de dezvoltare a literației în clasele primare

Pentru dezvoltarea literației, cadrele didactice pot aplica:

- Citirea ghidată și lectura în perechi;
- Povestirea după imagini;
- Exerciții de înțelegere a textului (identificare de idei principale, personaje, trăiri);
- Activități de scriere creativă (compuneri, jurnale, mesaje);
- Utilizarea textelor-suport atractive: povești, poezii, benzi desenate, pliante;
- Tehnici digitale: Wordwall, Kahoot, Quizziz pentru literație interactivă.

Profesorul are un rol major în formarea literației, folosind metode diverse:

- lectura zilnică cu voce tare,
- întrebări de înțelegere,
- exerciții de completare, reformulare, rezumare,
- jocuri didactice,
- scrierea de compuneri, mesaje, jurnale,
- utilizarea aplicațiilor digitale interactive.

Evaluarea competențelor de literație trebuie să fie:

- continuă,
- variată (orală și scrisă),
- adaptată nivelului elevului,
- axată pe înțelegere și exprimare, nu doar pe citirea mecanică.

Se pot folosi fișe de lucru, teste de literație, chestionare, observații directe și portofoliul elevului.

Literația este mai mult decât abilitatea de a citi cu voce tare. Este capacitatea de a folosi citirea și scrierea pentru a înțelege lumea și pentru a comunica eficient. Rolul învățătorului este esențial în modelarea acestei competențe în primii ani de școală, oferind elevilor șansa de a deveni cititori activi, critici și încrezători.

Literația este temelia educației. În perioada școlarului mic, intervenția profesorului este esențială pentru a crea un mediu sigur, motivant și atractiv în care elevii să-și dezvolte competențele de literație și să devină comunicatori eficienți și gânditori critici.

Bibliografie

Cambridge Dictionary, https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/literacy (consultat în 14.03.2025).

Cerghit, Ioan, *Metode de învățământ*, Editura Polirom, Iași, 2006.

Collins Dictionary, https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/literacy (consultat în 14.03.2025).

LITERAȚIA ȘI BIOLOGIA – O EXPLORARE INTERDISCIPLINARĂ

Prof. Diana CODROIU – Biologie

Literatia, în sensul său cel mai larg, reprezintă capacitatea de a înțelege, evalua, utiliza și angaja cu texte scrise pentru a participa în societate, pentru a atinge obiectivele personale și pentru a-și dezvolta cunoștințele și potențialul. Deși adesea asociată cu disciplinele umaniste, literația joacă un rol crucial și în biologie.

Acest material didactic își propune să exploreze intersecția dintre literație și biologie, evidențiind importanța abilităților de literație pentru înțelegerea conceptelor biologice, interpretarea datelor, comunicarea științifică și formarea unei gândiri critice în contextul științific.

Exemplificare- la clasa a VI-a, la lecția **”Importanța vaccinării”**

Competențe care pot fi dezvoltate pe baza textului despre descoperirea vaccinului de către Edward Jenner, având ca temă literatia științifică:

Competențe de înțelegere și interpretare a textului

• **Identificarea informațiilor cheie:** Capacitatea de a extrage informații relevante din text, cum ar fi numele personajelor, datele importante și etapele experimentului.

• **Înțelegerea conceptelor științifice:** Capacitatea de a înțelege și explica concepte precum vaccinare, imunizare și variolă.

• **Analiza relațiilor cauză-efect:** Capacitatea de a înțelege cum observațiile lui Jenner au condus la ipoteza sa și cum experimentul a confirmat această ipoteză.

Competențe de gândire critică și rezolvare de probleme

• **Formularea de întrebări relevante:** Capacitatea de a pune întrebări despre experimentul lui Jenner, cum ar fi "De ce a ales Jenner variola bovină?" sau "Care au fost riscurile experimentului?".

• **Aplicarea principiilor vaccinării la alte contexte:** Capacitatea de a înțelege cum principiile stabilite de Jenner au fost aplicate la dezvoltarea altor vaccinuri.

Competențe de cercetare și informare:

• **Utilizarea surselor de informare:** Capacitatea de a căuta informații suplimentare despre Edward Jenner și variolă din surse credibile.

• **Evaluarea credibilității surselor:** Capacitatea de a distinge între informațiile științifice valide și cele false sau manipulate.

Revoluția vaccinării: Cum a înfrânt Edward Jenner variola?

În istoria medicinei, puține descoperiri au avut un impact atât de profund și de salvator ca introducerea vaccinării împotriva variolei de către Edward Jenner. Înainte de sfârșitul secolului al XVIII-lea, variola era o boală teribilă și extrem de contagioasă, care provoca epidemii devastatoare, lăsând în urmă cicatrici desfiguratoare și adesea ducând la deces.

Observațiile atente ale medicului englez Edward Jenner au pus bazele eradicării acestei maladii. Jenner, născut în 1749, a observat un fenomen interesant în comunitatea rurală din Gloucestershire: persoanele care contractau **variola bovină** (o boală mai ușoară, specifică vacilor) păreau să fie imune la variola umană, mult mai periculoasă.

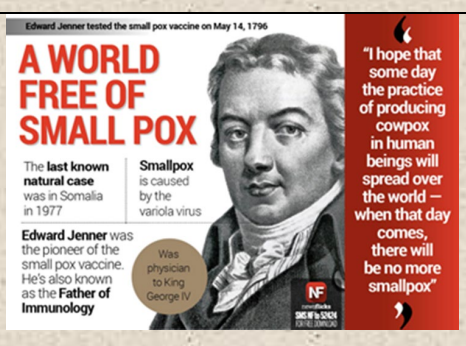
Această observație l-a condus la o ipoteză îndrăzneață: expunerea deliberată la variola bovină ar putea proteja oamenii împotriva variolei umane.

Pentru a-și testa teoria, pe **14 mai 1796**, Jenner a realizat un experiment crucial. A prelevat puroi dintr-o leziune de variolă bovină de pe mâna unei lăptărese, Sarah Nelmes, și l-a inoculat unui băiat de opt ani pe nume **James Phipps**, fiul grădinarului său.

Jenner și-a continuat cercetările, repetând experimentul cu succes pe alți câțiva subiecți. În 1798, și-a publicat descoperirile în lucrarea intitulată "An Inquiry into the Causes and Effects of the Variolae Vaccinae, a Disease Discovered in some Western Counties of England, particularly Gloucestershire and Known by the Name of the Cow Pox". În această lucrare, el a introdus termenul de vaccinare, derivat din cuvântul latin "vacca" (vacă), recunoscând originea materialului protector.

Phipps a dezvoltat o febră ușoară și câteva erupții, simptome tipice ale variolei bovine, dar s-a recuperat rapid. După aproximativ două luni, Jenner l-a inoculat pe James Phipps cu material infectat cu variolă umană. Spre marea satisfacție a lui Jenner, băiatul **nu a dezvoltat boala**.	

Descoperirea lui Jenner a întâmpinat inițial scepticism și rezistență din partea unora, dar dovezile eficacității vaccinării au devenit din ce în ce mai convingătoare. Treptat, vaccinarea a fost adoptată pe scară largă, înlocuind o practică mai veche și riscantă numită variolare, care implica inocularea cu material provenit de la o persoană bolnavă de o formă ușoară de variolă umană.

Contribuția lui Edward Jenner a fost revoluționară. Vaccinarea a reprezentat primul succes semnificativ în imunizarea împotriva unei boli infecțioase și a deschis calea pentru dezvoltarea ulterioară a numeroaselor alte vaccinuri. Eforturile globale de vaccinare împotriva variolei, bazate pe principiile stabilite de Jenner, au dus în cele din urmă la eradicarea completă a bolii în 1980, o realizare monumentală în istoria sănătății publice.

Astăzi, Edward Jenner este recunoscut pe scară largă ca "părintele imunologiei", iar descoperirea sa rămâne un testament al puterii observației științifice și al impactului profund pe care cercetarea medicală îl poate avea asupra sănătății umane.

Pe baza textului, răspundeți la următoarele întrebări:

I. Itemi cu alegere simplă.

Încercuți răspunsul corect:

1.Ce boală a încercat Edward Jenner să prevină?

a.gripa

b.variola

c.tuberculoza

d. poliomielita

2. Cine este considerat „părintele imunologiei”?

a. Louis Pasteur

b. Edward Jenner

c. Robert Koch

d. Louis Pasteur

3. Din ce cuvânt latin provine termenul „vaccinare”?

a.virus

b.variola

c.vacca

d. varicelă

II. Itemi cu alegere grupată:

1. Ce observație importantă a făcut Edward Jenner?

a.persoanele care contractau variola bovină erau imune la variola umană.

b.variola umană era mai ușoară decât variola bovină.

c.variola bovină era contagioasă, dar variola umană nu.

d.variola umană putea fi tratată cu variola bovină.

2. Ce a făcut Jenner în experimentul său crucial?

a. a inoculat un băiat cu material infectat cu variolă umană.

b.a prelevat puroi dintr-o leziune de variolă bovină.

c.a inoculat un băiat cu material prelevat de la o persoană bolnavă de variolă umană.

d.a administrat un medicament experimental.

3.Ce a observat Jenner după ce l-a inoculat pe James Phipps cu variolă umană?

a.băiatul a dezvoltat o formă ușoară de variolă umană.

b.băiatul nu a dezvoltat boala.

c. băiatul a dezvoltat o formă severă de variolă umană.

d.băiatul a dezvoltat variolă bovină.

III. Itemi lacunari

Completați spațiile punctate

1. Edward Jenner a observat că persoanele care contractau variola _____erau imune la variola _____.

2. Jenner a inoculat un băiat pe nume _____ cu material prelevat dintr-o leziune de variolă _____.

3. Descoperirea lui Jenner a dus în cele din urmă la eradicarea completă a _____ în anul_____.

4. Edward Jenner este recunoscut ca _____imunologiei

Bibliografie

Pătrașcu, Alexandru Toma, *Povestiri despre epidemii și vaccinuri*, Ed. Humanitas, București, 2020.

Popescu, Adriana Simona, Șăitan, Traian, Barac Gina, Roșescu Marinela Roxana, *Manual de Biologie pentru Clasa a VI-a*, Editura PUBLISHING HOUSE, București, 2023.

https://www.scoala9.ro/literatie/c-18

https://www.scoala9.ro/editorial-de-ce-literatie-nu-e-egal-cu-alfabetizare/1388

ROLUL LITERAȚIEI ÎN EDUCAȚIA CONTEMPORANĂ

Prof. Laura CONȚ – Religie

Literația reprezintă una dintre competențele fundamentale ale omului modern. În sens tradițional, conceptul se referă la abilitatea de a citi și scrie, însă în contextul actual, profund influențat de tehnologie, comunicare multimodală și acces extins la informație, literația capătă noi dimensiuni. Educația secolului XXI impune o extindere a acestui concept către literație digitală, informațională, media, vizuală sau științifică.

Acest referat își propune să sublinieze importanța literației în formarea competențelor de bază ale elevilor, rolul profesorului în dezvoltarea ei și nevoia de politici educaționale coerente care să sprijine alfabetizarea funcțională și transversală.

- De la alfabetizare la literație multimodală

Inițial, alfabetizarea era considerată un proces minimal: capacitatea de a decodifica textul scris. Însă societatea cunoașterii a transformat această viziune. Astăzi, literația include:

- literația de înțelegere a textului,
- literația critică,
- literația digitală și media,
- literația culturală,
- literația informațională, adică abilitatea de a găsi, evalua și folosi informația în mod responsabil.

Această evoluție reflectă complexitatea lumii în care elevii noștri trăiesc și necesitatea ca școala să îi pregătească pentru situații reale.

- Literația ca instrument de participare socială

Un individ alfabetic funcțional este capabil să ia decizii informate, să participe la viața civică, să se adapteze schimbărilor profesionale și să comunice eficient. Lipsa literației conduce la excluziune socială, dependență economică și vulnerabilitate la manipulare.

- Situația literației în școala contemporană

Rezultatele evaluărilor internaționale arată că un procent semnificativ de elevi întâmpină dificultăți în înțelegerea textelor complexe, gestionarea informațiilor digitale sau formularea de opinii argumentate. Cauzele sunt multiple:

- expunere redusă la lectură,
- lipsa unei culturi a învățării autonome,
- surprasolicitarea cu informații din medii digitale,

- metode de predare insuficient adaptate la diversitatea elevilor,
- acces inegal la resurse educaționale.

Astfel, literația nu mai poate fi considerată o competență exclusiv responsabilă profesorilor de limba română, ci o responsabilitate interdisciplinară.

- Rolul profesorului în dezvoltarea literației

Profesorul trebuie să creeze contexte de învățare în care elevii:

- interacționează cu texte diverse (literare, științifice, media, digitale),
- își construiesc propriile interpretări,
- argumentează, dezbat, compară și analizează,
- utilizează resurse digitale în mod critic.

- Strategii didactice eficiente

Printre strategiile eficiente se numără:

- citirea conștientă și ghidată,
- grafice și hărți conceptuale,
- scrierea reflexivă,
- proiecte interdisciplinare,
- evaluarea formativă și feedback constructiv,
- utilizarea platformelor digitale pentru învățare colaborativă.

Profesorul devine astfel facilitator, îndrumător și partener de dialog.

- Literația digitală – o nouă provocare

În contextul actual, literația digitală este esențială. Aceasta presupune:

- utilizarea responsabilă a tehnologiei,
- filtrarea informațiilor din mediul online,
- gestionarea identității digitale,
- înțelegerea fenomenelor de dezinformare.

Școala trebuie să își asume dezvoltarea acestor competențe, întrucât ele influențează siguranța, autonomia și succesul elevilor în viitor.

Pentru a întări literația în rândul elevilor, sunt necesare:

➢ Programe educaționale centrate pe dezvoltarea competențelor de literație, în toate disciplinele.

➢ Formarea continuă a profesorilor în metode moderne de predare a literației.

➢ Acces crescut la resurse educaționale – biblioteci moderne, platforme digitale, texte variate.

- Colaborare între școală, familie și comunitate pentru a crea o cultură a lecturii.
- Politici educaționale coerente care să susțină literația funcțională ca prioritate națională.

Literația nu este doar o competență școlară, ci un fundament al dezvoltării personale și profesionale. Educația de calitate începe cu capacitatea elevului de a înțelege lumea prin texte, simboluri și informații – iar profesorul are un rol esențial în acest proces.

Bibliografie

Ministerul Educației, *Metodologiile și programele pentru dezvoltarea competențelor de literație*. București, 2020–2023.

Institutul de Științe ale Educației (ISE) *Studiu privind alfabetizarea funcțională în România*. București, 2018.

Bocoș, M., *Teoria și practica cercetării pedagogice*. Editura Paralela 45, 2013.

Cucoș, C. *Pedagogie*, Editura Polirom, 2014.

Cerghit, I., *Metode de învățământ*, Editura Polirom, 2008.

Dulamă, E. M., *Metodologiile didactice – Teorie și practică*, Editura Univ. Babeș-Bolyai, 2010.

Pavel, A. (coord.) *Competențe de literație: Ghid pentru profesori*, Editura EDP, București, 2021.

CE ESTE LITERAȚIA?

Prof. Corina Maria CORDEA – Limba și literatura română

1. **Definiția literației**

Dând o căutare pe dexonline, am observat că termenul literație nu există, deoarece a intrat recent în vocabularul limbii române. Astfel pentru a defini această noțiune, s-a preluat sensul din limba engleză *literacy*, ca fiind capacitatea de a citi, a scrie, a înțelege și a utiliza informațiile citite în viața de zi cu zi. În dicționarul OECD, literația este menționată ca fiind „abilitatea de a înțelege, de a folosi și de a reflecta asupra textelor scrise pentru a-și atinge obiectivele, a-și dezvolta cunoștințele și potențialul și a participa eficient la viața societății". Termenul are mai multe nuanțe, în funcție de context:

–literația de bază: abilitatea de a citi, scrie și înțelege texte simple din viața de zi cu zi (de exemplu, o instrucțiune, o etichetă sau o factură),

–literația funcțională: capacitatea de a folosi cititul și scrisul în mod eficient pentru a te descurca în viața cotidiană, la locul de muncă sau în societate,

–literația digitală/științifică/financiară: extinderi moderne ale conceptului, care se referă la abilitatea de a înțelege și folosi informații dintr-un anumit domeniu (să folosești tehnologii și informații online, să înțelegi concepte și procese științifice sau să analizezi critic mesajele din mass-media).

Pe scurt, literația este competența de a înțelege și folosi informațiile scrise pentru a funcționa eficient în societate. Este fundamentul învățării limbii și al dezvoltării personale. Ea presupune nu doar citirea corectă, dar și înțelegerea și utilizarea informațiilor din texte.

2. **Importanța literației** este foarte mare, deoarece ea stă la baza participării active și eficiente în societate. Iată principalele motive:

–dezvoltarea personală: literația îi permite unei personae să învețe continuu, să se exprime clar și să-și dezvolte gândirea critică și creativitatea,

–accesul la educație și informație: fără literație, oamenii nu pot înțelege texte, instrucțiuni, reguli, documente sau știri, deci le este greu să învețe și să se adapteze la o lume modernă bazată pe informații,

–integrarea profesională: literația este esențială pentru a obține și a păstra un loc de muncă, pentru a comunica eficient și a înțelege cerințele profesionale,

–participarea socială și civică: o persoană care știe să citească și să înțeleagă informațiile poate participa conștient la viața comunității, poate lua decizii informate și își poate apăra drepturile,

–reducerea inegalităților: literația contribuie la egalitatea de șanse, pentru că oferă tuturor posibilitatea de a se dezvolta, indiferent de originea socială sau economică.

Deci, literația este esențială pentru succesul la școală și în viața de zi cu zi. Ne ajută să comunicăm mai bine și să înțelegem mai profund lumea din jurul nostru.

3. **Cum ne ajută literația?**

Citirea ne ajută să învățăm noi informații.

Ne ajută să ne dezvoltăm vocabularul și să gândim critic.

Permite exprimarea clară a ideilor.

4. Exemplu de text pentru activitatea de literație la limba română

Ion și-a pregătit ghiozdanul pentru a doua zi de școală. Avea în el toate cărțile necesare și o sticlă de apă. A deschis prima carte, o poveste cu un copil curajos, și a început să citească.

Întrebări pentru a verifica înțelegerea

a) Ce avea Ion în ghiozdan?

b) Despre ce era vorba în cartea pe care a citit-o Ion?

Acest tip de text și întrebări ajută la:

–înțelegerea mesajului scris,

–dezvoltarea vocabularului,

–exprimarea ideilor proprii,

–formarea gustului pentru lectură.

5. Exercițiu de citire pentru dezvoltarea literației

„Nouă ceasuri și nouă minute... Peste șase minute pleacă trenul. Un minut încă și se-nchide casa. Repede-mi iau biletul, ies pe peron, alerg la tren, sunt în vagon... Trec de colo până colo prin coridor, să văz în care compartiment aș găsi un loc mai comod... Aci. O damă singură, și-fumează, atât mai bine! Intru și salut, când auz o mârâitură și văz apărând dintr-un paneraș de lângă cocoană capul unui cățel lățos, plin de funde de panglici roșii și albastre, care-ncepe să mă latre ca pe un făcător de rele intrat noaptea în iatacul stăpânii-si.

- Bubico! zice cocoana... șezi mumos, mamă!”

(*Bubico* - I. L. Caragiale)

Exercițiu de citire și înțelegere:

1. Cu ce călătorește naratorul?
2. Ce caută în grabă personajul?
3. Unde se află cățelul?

Scopul exercițiului:

- dezvoltarea fluenței în citire,
- înțelegerea ideilor principale,
- exprimarea emoțiilor și a opiniilor personale.

6. **Importanța practicii** este foarte mare, deoarece prin practică oamenii își formează abilități, își consolidează cunoștințele și devin mai buni în ceeea ce fac. Citirea regulată ajută la dezvoltarea abilității de a înțelege texte mai complexe. Cu cât citim mai mult, cu atât vom deveni mai buni la literație.

7. **Cum putem îmbunătăți literația?**

Citește în fiecare zi!

Folosește dicționare pentru cuvinte necunoscute!

Discută despre texte cu prietenii sau cu profesorul!

Notează cuvinte noi și folosește-le în propoziții!

Citește articole online, urmărește video educative și folosește aplicații care dezvoltă vocabularul și cititul!

8. Concluzii

Literația este cheia pentru a învăța, a crește și a înțelege lumea din jurul nostru.

Continuă să citești și să înveți!

Bibliografie

Cambridge Dictionary, https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/literacy (consultat în 14.03.2025).

Cerghit, Ioan, *Metode de învățământ*, Editura Polirom, Iași, 2006.

Collins Dictionary, https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/literacy (consultat în 14.03.2025).

LOGOPEDIA ȘI LITERAȚIA

Prof. Adina Iuliana COSMA - logoped CJRAE Maramureș

Comunicarea reprezintă una dintre cele mai importante forme de manifestare ale ființei umane. Prin intermediul limbajului, omul își exprimă gândurile, emoțiile și dorințele, relaționează cu ceilalți și se integrează în societate. Totuși, pentru unii copii, dezvoltarea limbajului nu decurge firesc, fiind afectată de tulburări de pronunție, fluență sau înțelegere. În acest context, logopedia are un rol esențial în prevenirea, depistarea și corectarea acestor dificultăți.

Dezvoltarea limbajului este strâns legată de procesul de literație, adică de formarea capacităților de citire și scriere. Relația dintre logopedie și literație este una complexă: o vorbire corectă și un vocabular bogat sprijină învățarea cititului și scrisului, iar literația, la rândul ei, consolidează competențele lingvistice.

Logopedia are ca misiune prevenirea, evaluarea și corectarea tulburărilor de limbaj și comunicare. Într-o lume în care comunicarea reprezintă cartea de vizită a individului, sprijinirea copiilor pentru dezvoltarea unei exprimări clare, coerente și corecte devine o prioritate.

Logopedul nu lucrează doar cu sunete, ci cu întregul spectru al limbajului:

- **Limbaj receptiv:** capacitatea copilului de a înțelege instrucțiuni, povești, concepte.
- **Limbaj expresiv:** abilitatea de a formula propoziții, de a relata evenimente, de a folosi vocabular variat.
- **Articulație și pronunție:** corectarea sunetelor sau a grupurilor de sunete.
- **Motricitate oro-facială:** funcțiile musculaturii implicate în vorbire.
- **Fluență și ritm:** dificultăți precum bâlbâiala.
- **Pragmatică:** utilizarea limbajului în contexte sociale.

Toate aceste componente sunt strâns legate de dezvoltarea ulterioară a literației: un copil care aude corect, pronunță corect și înțelege sensul cuvintelor va deveni mai pregătit pentru decodarea și înțelegerea textelor scrise.

Logopedia are o dimensiune educațională, psihologică și medicală, fiind o disciplină interdisciplinară ce colaborează cu psihologia, lingvistica, pedagogia și medicina.

Logopezii lucrează intens cu structura sonoră a limbajului: segmentează cuvinte, identifică sunete, exersează rimarea și aliterația. Aceste activități sunt identice cu cele întâlnite în programele de dezvoltare a literației timpurii.

Copiii care prezintă dificultăți fonologice pot întâmpina ulterior probleme în:

- asocierea literei cu sunetul corespunzător;
- citirea fluentă;
- ortografie;
- comprehensiune.

Astfel, intervenția logopedică are un rol preventiv în apariția dificultăților de citire și scriere.

Legătura dintre logopedie și literație este bidirecțională. Tulburările de limbaj oral pot influența negativ procesul de învățare a cititului și scrisului, iar dificultățile de literație pot accentua problemele de exprimare verbală.

Lectura nu poate avea sens fără un bagaj lexical solid. Logopezii lucrează sistematic la îmbogățirea vocabularului, la înțelegerea conceptelor, la diversificarea structurilor frazale – toate acestea fiind elemente esențiale pentru comprehensiune.Un elev cu un vocabular redus poate decoda corect cuvintele, dar nu le poate înțelege în context.

În cadrul terapiei logopedice, copiii sunt încurajați să povestească, să își organizeze ideile, să redea secvențe logice. Toate aceste abilități prefigurează capacitatea de a scrie un text coerent.

Logopedul colaborează cu cadrele didactice pentru:

- îmbunătățirea percepției fonematice (recunoașterea și diferențierea sunetelor);
- corectarea articulării;
- dezvoltarea vocabularului activ și pasiv;
- stimularea memoriei auditive și vizuale;
- formarea deprinderilor de citire și scriere fluentă.

Activitățile logopedice destinate dezvoltării literației includ:

- exerciții de respirație și control vocal;
- jocuri fonematice (recunoașterea sunetelor în cuvinte);
- exerciții de articulare și pronunție;
- activități de ascultare activă și povestire;
- citirea silabisită și scrierea dictată;
- asocieri între sunete, litere și imagini.

Prin aceste activități, copilul își dezvoltă abilitățile de comunicare orală și scrisă, ajungând la o integrare armonioasă între limbajul vorbit și cel scris.

Logopedul are un rol formativ și corectiv, însă procesul de dezvoltare a literației nu îi revine exclusiv lui. Profesorul de la clasă contribuie prin activități de lectură, conversații tematice, scriere creativă și exerciții de vocabular. O colaborare eficientă între logoped, profesor și familie este esențială pentru progresul copilului.

Logopedia și literația sunt domenii strâns legate între ele, având ca scop comun dezvoltarea competenței de comunicare – fundamentul integrării sociale și educaționale. O vorbire clară, o pronunție corectă și o înțelegere adecvată a limbii scrise sunt condiții esențiale pentru succesul școlar și personal al copilului.

Cooperarea strânsă dintre profesori, logopezi și familie transformă procesul educațional într-un demers coerent, eficient și empatic. Un copil care vorbește clar, se exprimă coerent și citește cu plăcere este un copil încrezător, pregătit pentru provocările lumii moderne.

Bibliografie

Călin, M., *Logopedia – teorie și practică*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2016.

Gherguț, A., *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale*, Iași, Editura Polirom, 2011.

Manolache, R., *Educația literației la vârsta școlară mică*, București, Editura Universitară, 2020.

Stan, E., *Fundamente ale logopediei moderne*, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2018.

ROLUL BIBLIOTECARULUI ȘCOLAR ȘI AL PROFESORULUI DOCUMENTARIST ÎN DEZVOLTAREA LITERAȚIEI LA ELEVI

Documentarist Ioana DUMITRU – Casa Corpului Didactic Maramureș

„Biblioteca școlară furnizează informații și idei fundamentale pentru funcționarea cu succes în societatea informației bazată pe cunoaștere de astăzi. Biblioteca școlară înarmează elevii cu abilități de învățare pe tot parcursul vieții și le dezvoltă imaginația, ajutându-i să trăiască, în calitate de cetățeni responsabili." (Manifestul Bibliotecilor Școlare UNESCO)

Biblioteca școlară și centrul de documentare și informare (CDI) oferă servicii de învățare, cărți și resurse care ajută toți membrii comunității școlare, să devină persoane capabile să gândească critic și să fie utilizatori eficienți ai informației. Personalul structurilor infodocumentare din instituțiile de învățământ promovează utilizarea cărților și a celorlalte surse de informare, de la ficțiune la documentare, de la formatele tipărite la cele electronice. Aceste materiale completează manualele, auxiliarele didactice și metodologiile.

În societatea de azi, aflată în continuă evoluție informațională, dezvoltarea literației la elevi devine o prioritate esențială pentru sistemul educațional. Literația nu se limitează doar la abilitatea de a citi și a scrie, ci include capacitatea de înțelegere, interpretare, evaluare și folosire a informației în mod critic. În acest context, bibliotecarul școlar și profesorul documentarist joacă un rol cheie, susținând procesul de învățare și contribuind activ la formarea competențelor informaționale și culturale ale elevilor.

Definirea conceptului de literație

Literația este o competență fundamentală, multidimensională, care include literația funcțională, digitală, media și informațională. Aceasta presupune capacitatea de a accesa, înțelege, utiliza și crea informații în diverse formate și medii. Elevii trebuie să dezvolte o gândire critică și reflexivă pentru a deveni cetățeni activi și responsabili într-o societate democratică.

Bibliotecarul școlar – promotor al lecturii și formator al literației

Bibliotecarul școlar are un rol educativ esențial, fiind mai mult decât un custode al cărților:

- promovează lectura prin activități atractive (cluburi de lectură, ateliere, concursuri, expoziții, proiecte);
- sprijină învățarea personalizată prin recomandarea de resurse adaptate nivelului și intereselor elevilor;
- ajută elevii să identifice surse de informație relevante pentru teme și proiecte, să utilizeze eficient catalogul bibliotecii și să se familiarizeze cu diverse tipuri de documente;

- contribuie la dezvoltarea gândirii critice, oferind ghidaj în selecția și evaluarea informațiilor;

- colaborează cu profesorii pentru a integra resursele bibliotecii în procesul de predare-învățare.

Bibliotecarul școlar asigură că informația este disponibilă și accesibilă pentru toți elevii, indiferent de capacitățile lor de citire sau de nevoile speciale.

Profesorul documentarist – facilitator al competențelor informaționale

Profesorul documentarist, o figură relativ nouă în peisajul educațional românesc, dar extrem de importantă în era digitală, are o pregătire pedagogică și competențe în domeniul documentării și informării. Rolul său implică:

- formarea elevilor în utilizarea eficientă a surselor de informare (bibliografii, baze de date, internet);

- instruirea în folosirea responsabilă a informațiilor, respectând normele etice și legale (plagiat, citare);

- colaborarea cu cadrele didactice pentru proiecte interdisciplinare și teme de cercetare;

- susținerea literației digitale și media, ajutând elevii să navigheze și să analizeze conținutul digital.

1. Colaborarea între bibliotecar, profesor documentarist și cadrele didactice

Pentru o dezvoltare coerentă a literației, este esențială o colaborare strânsă între bibliotecar, profesorul documentarist și cadrele didactice. Aceștia pot construi împreună:

- proiecte de lectură integrate în curriculum;

- activități de învățare bazate pe cercetare;

- ghiduri de utilizare a surselor de informare;

- strategii de alfabetizare media și digitală.

2. Idei de activități

- Organizarea unei „Săptămâni a literației" cu activități tematice zilnice;

- Crearea unui „colț de lectură digitală" în bibliotecă, unde elevii pot accesa resurse online;

- Implementarea programelor de mentorat în care elevii mai mari îi ghidează pe cei mici în folosirea resurselor bibliotecii.

- Cluburi de literație media – coordonate de profesori documentariști, bibliotecari sau informaticieni, axate pe analiza critică a știrilor online;

- Organizarea de dezbateri pe texte literare și nonficționale;

- Promovarea lecturii în comunități defavorizate;

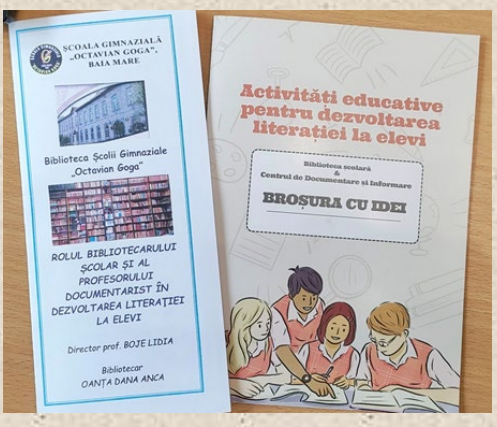
- Organizarea unui maraton de lectură cu implicarea părinților și a profesorilor etc.

Bibliotecarul școlar și profesorul documentarist sunt actori esențiali ai educației moderne. Într-o epocă a suprainformării, rolul lor este vital pentru dezvoltarea unei literații autentice și durabile. Prin activitatea pe care o desfășoară, acești profesioniști ai informării și documentării contribuie la formarea unor elevi autonomi, creativi și bine informați, capabili să facă față provocărilor lumii contemporane. În România, consolidarea acestor roluri este strâns legată de sprijinul instituțional, de parteneriate educaționale și de valorizarea competențelor lor în procesul didactic.

Casa Corpului Didactic Maramureș, în calitate de coordonator metodic județean al bibliotecilor și centrelor de documentare și informare din instituțiile de învățământ, a organizat, în acest an școlar, o activitate metodică cu tema „Rolul bibliotecarului școlar și al profesorului documentaristîn dezvoltarea literației la elevi”. Întâlnirea a avut loc la Școala Gimnazială „Octavian Goga” din Baia Mare și a reunit peste 40 de „profesioniști ai informației”.

În cadrul activității au fost prezentate exemple de bune practici în biblioteca școlară și CDI, cu scopul dezvoltării literației la elevi, idei de activități educative pentru dezvoltarea literației, precum și materialele „Literația – poartă către opțiuni de viață” și „De la disciplinaritate la trans-disciplinaritate”.

Participanții la întâlnirea metodică au concluzionat că prin colaborarea dintre cadrele didactice și personalul specializat din biblioteci, se pot crea contexte de învățare stimulative, resurse atractive și strategii eficiente care să susțină progresul elevilor. Activitatea a fost coordonată de prof. metodist Rodica Mone și documentarist Ioana Dumitru, de la Casa Corpului Didactic

Maramureș. Din partea ISJMM, a participat inspectorul școlar pentru limba și literatura română, prof Adrian Vasile Sabău.

Bibliografie

Ministerul Educației, *Strategia națională pentru reducerea analfabetismului funcțional* 2021–2027, 2021.

Legea nr. 21/2022 privind instituirea Zilei Naționale a Lecturii;

Centrul pentru Jurnalism Independent, „*Literația media în licee – ghid pentru profe*sori", 2023.

Ghidul IFLA pentru biblioteci școlare, Ediția a doua, revizuită, 2017.

Ghidul bibliotecarului școlar – realizat de ANBPR (Asociația Națională a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România), ediția 2020.

Istrate, O., „*Educația media în școală – competențe pentru societatea informațională*" București: Polirom, 2017.

OvidiuRo, *Raport de impact – proiectul „Citește cu mine"*. https://ovid.ro, 2023.

UEFISCDI, Ministerul Educației, EDULIB – *Biblioteca Virtuală și Platforma de Formare pentru Profesori*, 2022

LITERAȚIA LA CLASA PREGĂTITOARE – O LUME DESCOPERITĂ PRIN CUVINTE ; NUMERE ȘI JOC

Prof. Claudia-Loredana GLIGAN – învățământ primar

Când pășesc pentru prima data în sala de clasă, copiii din clasa pregătitoare aduc cu ei o lume întreagă de curiozități. Întrebări, povești, imagini, cântece, sunete – toate devin materiale din care, zi de zi, construim împreună începuturile literației.

Ce înseamnă literația cu adevărat?

Atunci când auzim cuvântul „literație" gândul nostru zboară spre primii pași în tainele cititului și scrisului... Dar termenul „literație", în sensul modern, adună valențe complexe și extinse și semnifică capacitatea de a scrie, a citi și a calcula, a interpreta simbolurile și imaginile din jurul nostru. Spre deosebire de alfabetizare, literaţia ține de capacitatea de a relaţiona cu un text, de a utiliza numerele, informațiile prezentate, tehnologia și alte forme de comunicare. Iar acestea devin competențe fundamentale pentru dezvoltarea personală și implicarea activă în societate, contribuind la găsirea sensului în tot ceea ce ne înconjoară.

Literația verbală – când cuvintele prind viață

Fiecare zi oferă prilejul de a descoperi farmecul limbii române. Literația timpurie cuprinde o gamă largă de activități care stârnesc curiozitatea și plăcerea de a explora limbajul, de exemplu:

- jocuri fonologice – „Ce cuvânt începe cu sunetul [m]?" sau „Găsește rima pentru „soare";
- lectura cu predicții;
- atelierul de litere – recunoașterea literelor în mediul înconjurător (etichete, reclame, titluri);
- Colțul poveștilor – copii ascultă, reconstruiesc și inventează propriile narațiuni.

Copiii învață fără să simtă efortul – prin râs, joc și conversație. Scopul nu este să scrie perfect o literă, ci formarea bucuriei pentru limbaj, comunicare și să iubească poveștile.

Literația numerică – numere care spun povești

Literația înseamnă a ști să folosești numerele pentru a înțelege lumea. În clasa pregătitoare, matematica se învață tot prin joc și poveste. Întâi numărăm pașii până la ușă, apoi comparăm mărim și sortăm jetoane colorate. Când dorim să schimbăm jocul, ne jucăm „de-a magazinul" și ne întrebăm „Ce s-ar întâmpla dacă adăugăm unul în plus?".

Copiii descoperă că numerele nu sunt doar simboluri, ci prieteni care-i ajută să explice lucrurile.

Literația vizuală și digitală

Într-o lume în care informația este adesea transmisă prin imagini și tehnologie, e important să învățăm copiii să interpreteze simboluri, imagini și pictograme. La această vârstă, literația se dezvoltă prin observarea și descrierea imaginilor din cărți, jocuri, de potrivire între imagini și cuvânt, aplicații cu materiale digitale simple (aplicații educative, povești interactive).

În concluzie, la clasa pregătitoare, literația nu e o lecție, ci o aventură. Este modul prin care copiii descoperă lumea, se exprimă și se bucură de învățare.

Prin joc, poveste și descoperire, îi ajutăm să-și construiască primele poduri către înțelegere - poduri din litere, numere și vise.

Bibliografie

Școala 9, Editorial. *De ce literația nu e egal cu alfabetizare*, https://www.scoala9.ro/editorial-de-ce-literatie-nu-e-egal-cu-alfabetizare/1388

UNESCO. *What you need to know about literacy*, https://www.unesco.org/en/literacy/need-know, 2023, June 29.

Teach for Romania, *Creștem nivelul de literație (scris - citit) al copiilor*, https://teachforromania.org/crestem-nivelul-de-literatie-al-copiilor/

Webinar asincron, *One Step: Formarea abilităților de literație la preșcolari și la școlarii mici,* https://www.twinkl.ro/resource/one-step-formarea-abilitatilor-de-literatie-la-prescolari-si-la-scolarii-mici-ro-os-1727073605

EDICT – Revista educației, *Exemple practice care susțin literația – aplicații utile pentru ciclul primar*, https://edict.ro/exemple-practice-care-sustin-literatia-aplicatii-utile-pentru-ciclul-primar/

INCURSIUNI ÎN LUMEA *MICULUI PRINȚ*

Prof. Andreea IONCE – Istorie

Deși am ales meseria de „istoric pentru copii”, niciodată nu am renunțat la plăcerea de a citi și altceva în afară de date și procese istorice. Cu alte cuvinte, niciodată nu am renunțat la ideea de a visa cu ochii deschiși! Și pentru că îmi place să împărtășesc si cu ceilalți cărțile pe care le citesc, am ales să aduc în fața clasei a VI-a A, opera *Micul Prinț*, scrisă de autorul francez Antoine de Saint-Exupery. Ora noastră clasică de istorie a fost transpusă într-un climat cu totul nou, unde lectura cărții ne-a condus într-o nouă lume, în care Micul Prinț își pune fel și fel de întrebări, întrebări la care am avut prilejul să medităm și să găsim noi răspunsuri.

Pentru a-i familiariza pe copii cu lectura în sine, mai întâi le-am vorbit puțin despre cine a fost Antoine de Saint-Exupery. Elevii au avut astefl prilejul să descopere că autorul nostru a fost un pilot francez, combatant în cel De-al Doilea Război Mondial, care a privit pericolul cu ochii unui poet. În anul 1944, în timpul unei operațiuni militare de recunoaștere, din zona insulei Corsia, avionul cu care zbura a fost dat dispărut, ipoteza fiind aceea că s-ar fi prăbușit în tim pul operațiunii.[7]

Opera Micul Prinț a apărut în anul 1943 și aduce în discuție, într-un mod pueril la prima vedere, teme precum sensul vieții, prietenia sinceră, fragilitatea omului etc. [8]

Motivul pentru care am ales să le citesc elevilor mei această operă, este unul de natură personală, întrucât, eu însămi am lecturat-o de mai multe ori, iar de fiecare dată viziunea asupra ei a fost una diferită. Consider că acest lucru se datorează gradului de maturitate diferit în raport cu momentul lecturării. Deși, aparent, cartea pare să fie destinată exclusiv copiilor, aceasta se pliază nevoilor de lectură a tuturor cititorilor, deoarece: „Toți oamenii mari au fost mai întâi copii. (Dar puțini își mai aduc aminte.)”.

[7] Informațiile despre autor au fost preluate de pe Enciclopedia Britannica, site accesat de pe link-ul https://www.britannica.com/biography/Antoine-de-Saint-Exupery, data ultimei accesări 12.01.2016

[8] La clasă am utilizat ediția cărții apărută la Editura Humanitas, București, 2018.

LITERAȚIA, ÎNCOTRO?

Prof. Adina IOSIF – Limba și literatura română

Relaționarea cititorului cu textul este influențată de o serie de factori care țin de text, de cititor și de sarcină. Fiecare text are un anumit nivel de complexitate (de exemplu, lungime, conținut ideatic și limbajul aferent, structura, tipul de text și forma de prezentare), mai familiare sau mai puțin familiare cititorului etc. Cititorul are o serie de trăsături relevante în raport cu textul și cu sarcina: e la o anumită vârstă, are un set de cunoștințe generale și experiențe de viață, precum și un nivel al competenței de citire (decodare, viteză de citire, capacitate de înțelegere, procesare, interpretare a celor citite precum și a sarcinii) etc. Sarcina de realizat pentru care citim va influența felul în care citim: modul de citire (rapidă sau profundă) pe care îl folosim, atenția pe care o acordăm textului întreg sau părților sale, contextul în care citim, suportul digital sau letric pe care accesăm textul, dificultatea pe care o atribuim sarcinii (inclusiv înțelegerea sarcinii), percepția proprie despre complexitatea textului etc. De aceea, măsurarea nivelului de literație al unui elev este un demers complex și, ca orice evaluare, va oferi rezultate care necesită interpretare, în funcție de scopul măsurării.

Platforma educațională BRIO a realizat în 2020 un studiu privind nivelul de literație și a publicat rezultatele care sunt alarmante.

„Literația medie a populației școlare a României în ecartul de vârsta 6 - 14 ani este scăzută. Nivelul mediu este plasat la foarte puțin peste nivelul de "nefuncțional", în categoria "minim funcțional" este nevoie de o dublare a capacităților de literație (de la 26,9 la 51) pentru ca nivelul mediu să treacă de 50 de puncte, intrând astfel în categoria "funcțional". Un procent de 42% din elevi se plasează în zona "nefuncțional". Aceasta este zona de analfabetism/ incapacitate. Aproximativ 20% din acești elevi (deci cam 8% din populația școlară) sunt la limită pentru a trece în categoria de "minim funcțional". Din păcate, cam 45% din acești elevi (deci cam 15-20% din populația școlară) sunt la baza absolută a capacității testului de a măsura ceva. Un procent de doar 11% din elevi se plasează în zona "funcțional". Procentul este mic și îngrijorător – sugerând probleme viitoare pentru educația secundară și ulterior pentru învățământul universitar.”

Conceptualizare

Literația se referă la abilitatea de a citi și de a scrie, precum și la competențele necesare pentru a înțelege și a utiliza informațiile scrise într-o varietate de contexte. Este un termen care poate include atât abilități fundamentale de citire și scriere, cât și abilități mai avansate, cum ar fi înțelegerea textelor complexe, analiza acestora și utilizarea limbajului în mod eficient.

Tipuri de literație

Literația funcțională – abilitatea de a citi și de a înțelege informații simple care sunt esențiale pentru viața de zi cu zi (de exemplu, citirea unui manual, completarea unor formulare, etc.).

Literația digitală – capacitatea de a naviga în mediul digital, de a înțelege și de a utiliza informații online, precum și de a evalua sursele de informație.

Literația media – abilitatea de a analiza și de a evalua informațiile din diverse surse media (televiziune, internet, ziare), pentru a înțelege perspectivele și intențiile din spatele acestora.

Factori externi pentru îmbunătățirea literației

Formarea profesorilor – cursuri, schimburi de experiență, crearea unor ateliere de lucru pentru a învăța metode și tehnici pentru a dezvolta literația elevilor. Platforma **mento.academy** oferă un curs pentru învățământul primar „Toți copiii citesc", iar pentru cel gimnazial se pregătește unul în colaborare cu Teach for Romania.

Investiția în programe remediale – foarte utile mai ales pentru copiii din medii defavorizate pentru recuperarea decalajelor, deoarece în clasa a V-a ni se cere să creăm multiple competențe și lipsește, uneori, schela de dedesubt.

Investiția în cărți, dotarea cu cărți recente, noi, frumoase, cu poze – bibliotecile școlare sunt dotate cu cărțile din copilăria noastră, cărți foarte bune, numai că acești copii care sunt sistematic expuși imaginilor, atâtor culori din media, nu le pot citi.

O direcție care să-i vizeze și pe părinți – în a înțelege că literația nu înseamnă doar că îți place literatura. Înseamnă să-ți sprijini copilul să învețe, căci vine peste noi o lume în care va fi nevoie de foarte multe competențe extrem de complexe ce implică și creativitatea. Este deja printre noi AI-ul și trebuie să învățăm să fim relevanți cu felul în care noi învățăm.

Generația ALPHA. O cunoaștem?

Generația Alpha este prima care a crescut într-o lume complet digitală, unde tehnologia nu este doar un instrument, ci un mod de viață. Iată câteva dintre caracteristicile acestei generații pe care avem datoria să le cunoaștem dacă dorim, ca educatori, să le fim de ajutor.

1. **Sunt nativi digitali** – copiii Alpha nu au cunoscut o lume fără internet sau aplicații.
2. **Accesul la informație** – din orice colț al lumii. Acest lucru le permite să fie extrem de informați și conștienți de evenimentele globale, încă de la o vârstă fragedă.

3. **Educație personalizată** – copiii din generația Alpha au la dispoziție metode de învățare personalizate, cu ajutorul platformelor online și a aplicațiilor educaționale, acești copii își pot dezvolta abilitățile într-un ritm propriu.

4. **Interconectivitate socială** – generația Alpha are o rețea socială mult mai extinsă și diversificată. Relațiile lor nu se limitează la grupurile locale de prieteni, ci includ persoane din întreaga lume

5. **Abilități tehnologice avansate** – copiii Alpha posedă abilități tehnice impresionante. Învață rapid cum să folosească programe complexe, iar dezvoltarea acestor competențe începe de la o vârstă foarte mică.

6. **Flexibilitate și adaptabilitate** – copiii din generația Alpha au dezvoltat o capacitate extraordinară de a se adapta la noi situații. Ei sunt obișnuiți să facă față schimbărilor tehnologice și sociale rapide, ceea ce îi pregătește pentru un viitor incert și dinamic.

7. **Accent pe sustenabilitate** – copiii din generația Alpha sunt mult mai conștienți de problemele de mediu și de importanța sustenabilității. Învață de mici despre impactul acțiunilor lor asupra planetei și sunt motivați să facă alegeri ecologice și etice.

8. **Tendința către autoeducare** – spre deosebire de generațiile anterioare, copiii Alpha au la dispoziție resurse nelimitate pentru autoeducare. Accesul facil la informații și materiale educaționale îi încurajează să își dezvolte abilități noi pe cont propriu.

9. **Prioritizarea sănătății emoționale** – acești copii sunt mai conștienți de propriile emoții și au acces la resurse și suport pentru a-și gestiona stările emoționale. Generația Alpha va continua să pună un accent puternic pe bunăstarea mentală și fizică.

10. **Deschidere către noi experiențe** – generația Alpha este caracterizată de o dorință constantă de a explora și a experimenta lucruri noi. Fiind crescuți într-un mediu care promovează inovația, acești copii nu se tem să încerce idei și abordări noi, fie că este vorba de tehnologie, educație sau moduri de a interacționa cu lumea din jur.

Așadar, trebuie să-i înțelegem înainte de a veni în fața lor, să le cunoaștem modul de viață, modul de gândire, preocupările și interesele pentru că doar în felul acesta putem să devenim un sprijin real în educarea lor.

De vorbă cu AI

Prompt: Ciudat, nu? Să te întreb tocmai pe tine, o AI, despre acest lucru...

AI: Într-adevăr, poate părea ciudat să întrebi o inteligență artificială despre un subiect care presupune o conexiune emoțională și umană, cum este dorința de a citi. Însă, tocmai de aceea, pot oferi perspective și soluții bazate pe cercetări și metode pedagogice testate, iar acest lucru poate

folosi provocărilor cu care se confruntă educatorii în era digitală. Deși tehnologia, inclusiv AI-ul, poate fi un „rival" pentru lectură în viața tinerelor generații, ea poate fi folosită și ca instrument pentru a o sprijini și încuraja. De fapt, în loc să fiu doar o alternativă, AI-ul poate deveni un „partener" care ajută în crearea unor soluții inovative și adaptate vremurilor actuale.

Cum ți se pare abordarea asta? Crezi că tehnologia poate ajuta la încurajarea lecturii, chiar dacă este, într-adevăr, o „concurență" pentru timpul elevilor?

Prompt: Tocmai acest lucru își refuză elevii acestei ere digitale, exact această conexiune emoțională și umană de care tu vorbești și pe care doar cartea ți-o poate oferi.

AI: Ai dreptate, în era digitală, mulți elevi par să se deconecteze emoțional de la activitățile tradiționale, cum ar fi lectura, pentru că se concentrează mai mult pe interacțiuni rapide și eficiente, dar mai puțin profunde, oferite de tehnologie. Totuși, **AI-ul** poate fi un instrument valoros în sprijinul lecturii, ajutând la stimularea interesului și la facilitarea conexiunii emoționale cu literatura, chiar dacă în moduri diferite față de metodele tradiționale.

Așadar, am înțeles că singura cale eficientă este aceea în care profesorul se adaptează generației și nu invers. Cu cât vom înțelege mai devreme acest aspect, cu atât vom deveni un sprijin real pentru elevii noștri.

În loc să înfruntăm tehnologia, haideți să o integrăm!

Stimularea dorinței de lectură a elevilor din gimnaziu – o provocare în era digitală

Aplicații de citit pe dispozitive mobile – să oferim elevilor cărți electronice sau audiobooks. Platforme ca *Storytel*, *Google Books*, *Audible*, *Booksy* sau *Recomandator* pot folosi algoritmi de recomandare pentru a ajuta elevii să găsească cărți potrivite vârstei și intereselor lor.

Proiecte interactive: organizate cu ajutorul platformelor educaționale, de exemplu *Edict.ro*, sau *Alfabetar.ro* care permit crearea de „cluburi de lectură" virtuale sau „biblioteci digitale" accesibile direct pe telefoane sau tablete. Elevii pot discuta despre cărți pe forumuri online sau pot participa la provocări de lectură.

Cărți care se conectează cu interesele lor: să alegem titluri care să răspundă intereselor lor (fantezie, SF, romane de aventuri, cărți despre tehnologie și dezvoltare personală). De asemenea, poveștile interactive în care cititorul face alegeri care afectează povestea (de exemplu, *Choose Your Own Adventure*) pot încuraja tinerii să se implice activ în narațiune.

Comics și cărți grafice: Cărțile grafice (comic books) sau manga sunt o modalitate excelentă de a atrage tinerii spre lectură, căci îmbină elemente vizuale cu povestea, făcând lectura mai accesibilă și mai captivantă.

Provocări de lectură: să organizăm concursuri sau provocări de lectură, în care elevii sunt încurajați să citească un anumit număr de cărți pe lună sau să participe la o competiție de „recenzii

de carte". Aceste provocări pot fi gamificate, iar elevii pot câștiga premii sau recunoaștere pentru performanțele lor. Platformele precum *Google Classroom* sau *Slack* pot fi folosite pentru a crea un spațiu unde elevii pot discuta despre cărțile citite.

Tehnici de gamificare: să transformăm lectura într-un joc prin aplicații care monitorizează progresul și oferă recompense pentru completarea provocărilor de citire. De exemplu, *Reading Rewards* sau *Epic!* sunt platforme care permit elevilor să obțină „insigne" sau premii pentru cărțile citite, iar *Kahoot!* sau *Quizlet* pot integra întrebări din cărțile citite și pot oferi elevilor un feedback instantaneu, stimulându-le dorința de a citi mai mult.

Transformarea lecturii într-o experiență captivantă: să creăm „evenimente de lectură" tematice, cum ar fi o „seară de lectură" sau „maraton de lectură" în care elevii citesc simultan o carte și discută în grupuri mici. Le putem aduce „elemente de scenografie" care să facă lectura mai interactivă și mai palpitantă, ca niște „înregistrări audio" ale unui capitol sau un video introductiv despre o carte.

Implicarea elevilor în activități de „role play": după ce citesc o carte sau un fragment, putem organiza activități în care elevii joacă rolurile personajelor. Aceasta îi va ajuta să înțeleagă mai bine acțiunea, transformând lectura într-o experiență interactivă.

Khan Academy -platforma oferă lecții video și exerciții interactive. De asemenea, poate fi folosită pentru a explica diferite figuri de stil, analiza literară și cum să realizezi o interpretare corectă a textelor literare.

În revista Simpozionului dedicat literației, organizat de ANPRO în anul 2011 găsiți articole deosebit de utile și idei de ateliere de literație pe care le puteți pune în practică la clasă.

De asemenea, pe **digitaliada.ro** găsiți programa de CDȘ de Literație multimodală.

Lectura ca un mod de a „fugi" din cotidian: să-i ajutăm să înțeleagă că lectura este o modalitate de a evada din rutina zilnică, de a trăi noi aventuri, de a călători în lumi fantastice sau de a explora subiecte care îi pasionează. Să-i încurajăm să citească pentru a descoperi subiecte care îi interesează și să aprecieze senzația de „lume nouă" pe care o aduce fiecare carte.

Puterea exemplului!

Dacă elevii ne văd citind cu plăcere și le împărtășim entuziasmul pentru cărți, este mai probabil să fie influențați de acest comportament. Să le povestim despre cărțile care ne-au marcat și cum lectura ne-a ajutat să ne dezvoltăm.

AI-ul nu trebuie să fie văzut ca un inamic al lecturii, ci mai degrabă ca un instrument care poate face lectura mai accesibilă, interesantă și interactivă pentru elevii din era digitală. Integrarea tehnologiei în educație poate crea noi oportunități de învățare și poate ajuta tinerii să descopere bucuria lecturii, chiar dacă experiența este diferită față de lectura tradițională.

Dacă înțegem că noi, ca dascăli, lucrăm AZI cu o generație a viitorului și că singura variantă este ca noi să ieșim din zona de confort și să ne adaptăm acestei generații vom ajunge la succesul pe care ni-l dorim cu toții, acela de a pregăti elevii de azi care să răspundă nevoilor unei societăți de mâine.

Webografie:

chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://cdn.edupedu.ro/wp-content/uploads/2022/05/Raport-literatie-2022.pdf

chromeextension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://brio.ro/rapoarte/Raport_privind_nivelul_de_literatie_al_elevilor_din_Romania-Aprilie_2023.pdf

https://brio.ro/info/literatie

https://www.novakid.ro/blog/copiilor-din-generatia-alpha/

https://chatgpt.com/

COMPREHENSIUNEA ÎN ETAPA DEZVOLTĂRII COMPETENȚEI DE LITERAȚIE –
DE LA SENS PROPRIU LA SENS FIGURAT

Prof. Maria Diana IUGA - Învățământ primar

Extensiv abordat în sfera contemporană a științelor educației, conceptul de „literație” este unul extrem de complex. Acesta a apărut ca un termen ce caracterizează nevoile actuale ale elevilor, adaptate mediului social curent și necesare pentru integrarea socială și pentru reușita în diverse situații din viața cotidianăîntâlnite pe tot parcursul vieții.

Având în vedere complexitatea termenului, este firească existența unui spectru larg de definiții. Sugestivă este cea oferită de OECD, unde literația reprezintă„capacitatea de a citi, a scrie, a utiliza numere și de a înțelege și a utiliza informațiile citite în viața de zi cu zi”. Ultima parte a acesteia este definitorie, întrucât pune accentul pe dimensiunea pragmatică a literației și pe utilitatea sa în situații de viață concrete. Această caracteristică o diferențiază de alte definiții mai limitative, precum cele regăsite în Cambridge Dictionary și Collins Dictionary: „abilitatea de a scrie și a citi”. Acestea reduc literația la alfabetismul emergent și omit dimensiunea fundamentală a alfabetismului funcțional.

Învățământul primar se caracterizează prin succesiunea a două cicluri complementare: pe de o parte, ciclul achizițiilor fundamentale sau al formării competențelor (clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a)și, pe de altă parte, ciclul de dezvoltare a competențelor (clasele a III-a și a IV-a). Dacă în primul dintre acestea, textele propuse spre studiu utilizează exclusiv cuvinte folosite cu sens propriu, în cel de-al doilea, elevii învață că realizarea înțelesului textului trece dincolo de înțelegerea fiecărui cuvânt privit individual.

Prezenta lucrare va aborda literația în cadrul lecțiilor de limba și literatura română la clasele a III-a și a IV-a, adică în cadrul ciclului de dezvoltare a competențelor. Concret, scopul lucrării este cel de a ilustra, prin exemple concrete, metode și tehnici de facilitare a înțelegerii textului literar. Accentul este pus pe conștientizarea și realizareasensului figurat al cuvintelor, precum și pe observarea efectelor stilistice generate de acesta.

Este cunoscut faptul că majoritatea mijloacelor stilistice au la bază asocieri. Acestea vor constitui punctul de plecare în procesul de tranziție dinspre limbajul utilizat cu sens propriu către înțelegerea limbajului figurat. Având în vedere specificitatea învățământului primar, introducerea unor noi conținuturi sau observarea unor noi fenomene se realizează prin joc. Un joc premergător pentru introducerea asocierilor între cuvinte este cel numit „Eu spun..., Tu spui...”. Acesta vizează

realizarea colectivă a unor câmpuri lexicale de cuvinte (fără a utiliza această terminologie). Elevii sunt așezați în cerc. Elevul care începe jocul spune un cuvânt. Colegul din dreapta va spune un alt cuvânt, care are legătură cu cel anterior, în felul următor: „Eu spun... pentru că tu spui ...". Jocul continuă până la ultimul elev. În acest moment, elevul care a fost ultimul va spune: „Eu am spus... pentru ca tu ai spus...". Jocul se reia în sens invers pe cerc, iar elevii repetă atât cuvântul spus anterior de ei înșiși, cât și cuvântul spus de colegul din stânga lor. Jocul antrenează creativitatea, crearea unor relații de sens între cuvinte, memoria.

Asocieri mai subtile între cuvinte se regăsesc și în „Jocul comparațiilor". În cadrul acestuia, elevii au în față un tabel cu două coloane. Pe prima dintre acestea sunt scrise o serie de cuvinte, precum: cerul, copacii, marea, stele, ochii, noaptea, care sunt diferite pentru fiecare elev. În cea de-a doua coloană, aceștia trebuie să noteze comparații potrivite pentru cuvintele date: cerul ca..., copacii ca..., marea ca... etc. În scopul facilitării activității, tabelul va fi însoțit de o listă cu aspectele vizate spre identificarea unor comparații sugestive: culoare, formă, mărime, funcție etc. În urma acestui exercițiu, copiii vor citi, pe rând, în fața clasei, numai cea ce-a doua coloană, iar colegii vor ghici care a fost cuvântul inițial. Observarea diferitelor aspecte ale obiectelor/instanțelor date și asocierea cu alte obiecte dezvoltă imaginația, creativitatea și duce, nu de puține ori, la descoperirea unor expresii metaforice cu o mare încărcătură expresivă.

Intuirea sensului este propusă și în activitatea intitulată „Ce am vrut sa spun...?". Elevii primesc sarcina de a explica sensul unor expresii date, precum „covorul alb", „piere cu repeziciunea fulgerului", cuvinte dezmierdătoare". Prin asocierile realizate, fie ele directe sau subtile, sunt relevate noile sensuri ale cuvintelor. În cadrul unor momente de reflecție vor fi identificate cuvintele cu sens figurat, precum și relația dintre sensul lor propriu și cel din contextul dat. Activitatea are scopul de a antrena capacitatea elevilor de deslușire a sensurilor figurate prezente în textele literare.

Programa pentru învățământul primar nu include figurile de stil și terminologia specifică, însă acest tip de mijloace stilistice sunt identificate și create de elevi încă din clasa a IV-a. Denumirea utilizată este cea de „expresii poetice". Elevii sunt încurajați să creeze astfel de expresii după modele date. Ulterior, ele vor fi folosite în redactarea unor scrieri imaginative, poetice sau în proză. Recitirea și analiza textelor este, de asemenea, un pas important. În momentul recitirii textelor, elevii vor fi încurajați să sublinieze anumite cuvinte sau expresii și să le înlocuiască cu „expresii frumoase" pentru a obține texte cât mai expresive.

Concluzia demersului este că o parte importantă dinactivitatea didactică din cadrul orelor de limba și literatura română din etapa dezvoltării competențelor vizează explorarea valențelor expresive ale limbajului figurat,fără a utiliza terminoligia specifică. Creativitatea caracteristică

vârstei școlarilor din acest ciclu de învățământ este valorificată și, odată cu aceasta, se dezvoltă șicapacitatea de a face asocieri între termeni, spiritul de observație, atenția, gândirea intuitivă. Valențele formative ale acestui tip de exerciții sunt incontestabile, ele asigurând dezvoltarea capacităților de receptare, înțelegere și redactare a textului, precum și a capacității de exprimare orală. Toate acestea reprezintă competențe fundamentale care vor fi utilizate de către elevi pe tot parcursul vieții.

Bibliografie

Cambridge Dictionary, https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/literacy (consultat în 14.03.2025).

Cerghit, Ioan, *Metode de învățământ*, Editura Polirom, Iași, 2006.

Collins Dictionary, https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/literacy (consultat în 14.03.2025).

OECD- Glossary of Statistical Terms, https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=5420 (consultat în 14.03.2025).

Pamfil, Alina. *Limba şi literatura română în şcoala primară. Perspective complementare, 6.* Editura Paralela 45, Piteşti, 2009.

LITERAȚIA – O COMPETENȚĂ-CHEIE

Prof. Rodica MONE – Limba franceză
Colegiul Național „Mihai Eminescu”, Baia Mare

ARGUMENT

Se vorbește mult despre literație în ultimii ani, mai cu seamă în contextul rezultatelor neonorante obținute de elevii noștri la testele PISA. Așa cum se știe, testele PISA, organizate de OECD, au devenit un barometru global al competențelor elevilor de 15 ani. Una dintre dimensiunile centrale evaluate este citirea, înțeleasă nu doar ca decodare a textului, ci ca literație funcțională: abilitatea de a înțelege, interpreta și utiliza informația în contexte reale.

Rezultatele recente arată că un procent semnificativ de elevi din România atinși de ceea ce numim analfabetism funcțional, cu implicații majore asupra capacității tinerilor de a participa activ și critic în societate.

Astfel, legătura dintre PISA și literație este evidentă: scorurile obținute reflectă nu doar performanța școlară, ci și practici culturale și educaționale. Elevii care citesc frecvent, au acces la cărți și sunt expuși la texte variate obțin rezultate mai bune. În schimb, lipsa lecturii și a stimulării cognitive duce la decalaje vizibile.

Putem afirma, așadar, că analiza PISA oferă un diagnostic al literației la nivel național, dar și un punct de plecare pentru politici educaționale. Promovarea lecturii, diversificarea textelor și integrarea competențelor de literație în toate disciplinele de predare devin pași esențiali pentru reducerea analfabetismului funcțional și creșterea performanței școlare.

ESTE LITERAȚIA O COMPETENȚĂ-CHEIE?

Într-o lume în care informația circulă cu o viteză amețitoare, iar tehnologia redefinește modul în care comunicăm, apare inevitabil întrebarea: este literația doar o abilitate de bază sau o competență-cheie pentru viața modernă?Mulți ar putea considera literația ca fiind simpla capacitate de a citi și scrie. Totuși, realitatea contemporană ne arată că literația depășește cu mult această definiție minimală. Ea devine fundamentul pe care se clădesc toate celelalte competențe esențiale pentru educație, muncă, participare civică și dezvoltare personală.

Să ne imaginăm un drum întunecat. Fără literație, mergem pe bâjbâite, orbi în fața semnelor și mesajelor care ne înconjoară. Cu literație, aprindem o lanternă: vedem direcția, recunoaștem obstacolele și descoperim potecile către cunoaștere. Putem spune, deci, că literația este lumină!

„Literația este recunoscută oficial ca parte a competențelor-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții” (European Commission, 2018).

„Competența literară este atât o condiție, cât și un rezultat al formării educaționale” (Muntean, 2017).

LITERAȚIA ESTE O POARTĂ CĂTRE CUNOAȘTERE

Educația nu poate exista fără literație. Fiecare disciplină, fiecare domeniu de studiu se sprijină pe capacitatea de a înțelege, interpreta și utiliza texte. Un elev care citește critic un manual sau un articol online nu doar că dobândește informații, ci învață să le evalueze și să le integreze în propria gândire.

Literația nu se oprește la citirea unui manual sau la redactarea unui text. Ea este respirația intelectuală a fiecărei zile: vrem să înțelegem ceea ce citim în instrucțiunile de folosire a aparatelor pe care ni le achiziționăm, în prospectele medicamentelor și suplimentelor care ne-au fost recomandate, când interpretăm un contract înainte de a-l semna,când urmărim știrile,când scriem ori citim un mesaj, care ne-arputea schimba relațiile.Astfel, literația devine o abilitate de viață, la fel de vitală ca orientarea în spațiu sau comunicarea verbală.

LITERAȚIA ESTE O FORMĂ DE PARTICIPARE CIVICĂ

Un cetățean informat este un cetățean responsabil. Literația permite accesul la informații corecte, la legi, la dezbateri publice și la opinii diverse. În plus, literația permite participarea la toate acestea, permițându-ne să devenim activi. Fără ea, participarea democratică ar fi superficială, bazată pe zvonuri și manipulări, pe neînțelegere, pe înțelegere eronată ori pe răstălmăcire și denaturare.

LITERAȚIA ESTE ESENȚIALĂ ȘI ÎN VIAȚA PROFESIONALĂ

Indiferent de domeniul în care activăm, fie că suntem tineri pe băncile școlilor și universităților ori adulți activi în domenii variate, literația este cheia comunicării eficiente. Ea susține gândirea critică, rezolvarea de probleme și colaborarea. Într-o piață a muncii globalizată și digitalizată, competența de a înțelege și produce texte complexe – fie ele rapoarte, prezentări sau mesaje online – devine indispensabilă.

LITERAȚIA ARE DIMENSIUNI MODERNE

Am anticipat în frazele anterioare faptul căliteratia nu se limitează la textul tipărit, ci pătrunde și în mediul online. Pentru că ea a prins deja noi forme și dimensiuni; vorbim, astfel, despre literația digitală (capacitatea de a naviga și evalua informația online), literația vizuală (interpretarea imaginilor, infografiilor și simbolurilor), literația informațională (abilitatea de a selecta surse credibile și de a evita dezinformarea, care separă adevărul de manipulare).Așadar, literația se

transformă într-un set complex de competențe care ne ajută să ne adaptăm la provocările erei digitale în care trăim și în care se nasc copiii noștri.Fiecare dimensiune a literațieiadaugă un strat de protecție și putere în viața noastră de zi cu zi.

„Cadrele educaționale internaționale includ astăzi literații multiple – digitale, vizuale, informaționale – ca parte integrantă a competențelor-cheie" (Dobryakova et al., 2023).

„Literația media este privită ca o competență esențială pentru cetățeanul secolului XXI" (Rotaru, 2019).

„Capacitatea de a selecta și evalua surse credibile este o parte fundamentală a literației informaționale" (Udem, 2020).

CONCLUZIE

Literația nu este doar o abilitate de bază, o competență-cheie, ci fundamentul tuturor celorlalte competențe-cheie. Ea ne oferă acces la educație, ne sprijină în viața profesională, ne permite să participăm activ la societate și ne ajută să navigăm responsabil prin oceanul de informații al lumii moderne.Fără literație, progresul personal și social este imposibil, pentru că literația este cheia către cunoaștere, către libertate intelectuală și către dezvoltare. Să vedem literația ca pe o fereastră deschisă! Fără literație, lumea rămâne un zid opac. Cu literație, deschidem o fereastră: vedem peisaje noi, idei, culturi, perspective. Este modul prin care ne

Bibliografie

European Commission. (2018). *Council Recommendation on KeyCompetences for LifelongLearning*. Official Journal of the European Union, C 189, 1–13.

Dobryakova, M., et al. (2023). *A Framework of KeyCompetencesand New Literacies*. In KeyCompetences in Education (pp. 25–48). Springer.

Rotaru, I. (2019). *Media Literacy as a 21st KeyCompetence. A Case Study of Romania*. Journal of Media Research, 12(1), 5–18.

Muntean, A. (2017). *LiteraryCompetence: PrerequisiteandOutcome for EFL LiteratureCourses*. Journal of Languageand Cultural Education, 5(2), 45–56.

Udem, O. K. (2020). *Information LiteracyCompetencies: A Conceptual Analysis*. LibraryPhilosophyand Practice, 2020, 1–15.

DEZVOLTAREA COMPETENȚEI DE LITERAȚIE LA ORELE DE LIMBA FRANCEZĂ

Prof. Camelia MURARU – Limba franceză

Când vorbim astăzi despre educație, ne aflăm inevitabil între două lumi: una a performanței măsurabile, a testelor standardizate și a instrumentelor digitale, și o alta, mai subtilă, în care se construiește, încet, invizibil, relația elevului cu limbajul, cu imaginile, cu poveștile. Această lume a doua este spațiul pre-literației — terenul fertil în care cresc, abia intuitiv, toate competențele viitorului cititor critic și responsabil.

A înțelege literația înseamnă, în mod paradoxal, a accepta că lectura la ora de limba franceză, începe mult înainte de a fi vorbitor și cititor de limba franceză, iar formarea în înțelegerea acestei limbi nu poate fi concepută fără această etapă pregătitoare.

De la pre-literație la literatură: un parcurs coerent

Termenul „pre-literație" desemnează ansamblul de experiențe lingvistice, cognitive, sociale și afective pe care elevul le trăiește înainte de a învăța, formal, să citească și să scrie în limba franceză.

Nu vorbim doar despre „instruire timpurie", ci despre o cultură a limbajului trăită în mod natural prin conversații, jocuri verbale, rime, poezii și povești auzite, cărți răsfoite, imagini comentate, interpretări naive ale lumii.

Din punct de vedere educațional, pre-literația este, de fapt, o pedagogie a sensului, eea pregătinnd, în fapt, terenul pentru interpretare, dialog și reflecție critică. Din această experiență timpurie se dezvoltă un ansamblu coerent de competențe — nu doar lingvistice, ci și transversale.

În primul rând se dezvoltă o competența lingvistică și comunicativă, o competență în care copilul/elevul învață să recunoască structuri, ritmuri, variații lexicale; devine conștient de diferența dintre vorbire spontană și limbaj narativ. Aceasta pregătește nu doar lectura, ci și participarea activă la dialogul social.

Pre-literația dezvoltă și abilitatea de a anticipa și de a verifica ipoteze, relația cauză–efect;, memoria de lucru și auto-monitorizarea înțelegerii. Toate acestea reprezintă competența cognitivă și metacognitivă**.**

O altă competență dezvoltată este cea cultural-estetică**.** Întâlnirea cu texte literare, benzi desenaate, cu personaje, cu simboluri culturale specifice spațiului francez și francofon, construiește un repertoriu cultural divers. Se formează sensibilitatea estetică și plăcerea lecturii, fără de care ora de limba franceză riscă să rămână doar un sistem de exerciții formale.

Competența socială și civică vine să dubleze competența cultural-estetică. Poveștile sunt spații de negociere morală, unde elevii observă tipuri de comportamente, învață empatia, și recunosc consecințele acțiunilor.

În cele din urmă, pre-literația creează o legătură afectivă cu actul de a învăța. Elevii care au crescut într-un mediu narativ divers (limba română, limba engleză și limba franceză) percep școala nu ca pe o constrângere, ci ca pe o extensie naturală a curiozității lor. Vorbim aici de competența de învățare pe tot parcursul vieții.

Devine clar că pre-literația nu este o etapă minoră, ci fundamentul unei literații funcționale și integrative. Ea pregătește elevul să devină un cititor activ și critic, capabil să interpreteze și să creeze sensuri, să participe la dialogul social și să valorifice experiențele estetice, cognitive și morale.

Literatura reprezintă, în cadrul orelor de limba franceză, un instrument privilegiat pentru formarea competenței de literație. Dincolo de simpla înțelegere a vocabularului sau a structurilor gramaticale, literația presupune capacitatea elevului de a interpreta, de a analiza critic și de a produce mesaje coerente și expresive. Textul literar reprezintă un suport ideal pentru atingerea acestor obiective, deoarece oferă contexte autentice de limbaj, expresivitate și cultură.

Alegerea unor texte accesibile, ludice, cum este fragmentul *„Le jardin du baobab”* din romanul *Tartarin de Tarascon* al scriitorului francez Alphonse Daudet, poate facilita contactul elevilor cu o lume narativă complexă, fără a le inhiba plăcerea lecturii.

În procesul didactic, lectura acestui fragment permite mai întâi dezvoltarea competenței de receptare a mesajului scris. Elevii sunt invitați să identifice cadrul spațial, timpul verbal ales și trăsăturile personajului. Observarea detaliilor descriptive și a lexicului îi ajută să înțeleagă mecanismele stilistice ale hiperbolei și ale enumerației. În același timp, analiza expresiilor afective și a câmpurilor lexicale contribuie la îmbogățirea vocabularului și la consolidarea competenței lingvistice.

Competența de literație nu se limitează însă la receptare. Fragmentul oferă un model expresiv valoros pentru dezvoltarea competenței de producere a mesajului scris. Elevii pot crea descrieri inspirate de stilul hiperbolic al autorului, pot imagina propriile spații exotice. Astfel, lectura devine sursă de inspirație pentru exprimarea personală, iar limbajul literar este interiorizat prin exerciții creative.

Dimensiunea culturală a textului completează formarea literației. Prin intermediul acestui fragment, elevii intră în contact cu spiritul provinciei franceze din secolul al XIX-lea și cu imaginea exotismului specifică epocii. Analiza contextuală favorizează dezvoltarea competenței interculturale și înțelegerea relației dintre literatură și mentalitatea unei societăți.

În concluzie, fragmentul „*Le Jardin du baobab*” din *Tartarin de Tarascon* demonstrează că textul literar poate deveni un instrument complex în dezvoltarea competenței de literație la orele de limba franceză. Prin lectura atentă, textul literar nu rămâne astfel doar un obiect de studiu, ci devine un spațiu al formării intelectuale și al sensibilității estetice.

Pentru a susține cele scrise mai sus oferim o fișă de activități pornind de la fragmentul indicat.

Fiche pédagogique « Le jardin du baobab »

texte adapté d'après Alphonse Daudet

Niveau A2 Classe : la 8ème	**Thème** - personnages célèbres - objectifs touristiques et culturels
Objectifs *Communicatifs* - émettre des hypothèses - décrire des personnages et des lieux au passée *Linguistiques* - l'imparfait des verbes français - les adjectifs qualificatifs - l'article partitif et la suppression de l'article partitif *Socioculturels* - personnages littéraires	**Taches** Faire la lecture des images qui accompagnent le texte du manuel et émettre des hypothèses sur le thème du document. Faire la lecture du texte adapté. Partager le texte dans des petits fragments. Répondre aux questions orales posées par l'enseignant. Compléter la fiche d'identité avec les données demandées. Caractériser le personnage. Dessiner le fragment.
Compétences visées CE - Peut comprendre un texte littéraire déscriptif (un portrait littéraire) PE - Peut décrire un personnage littéraire utilisant des phrases cohérentes en utilisant l'imparfait de l'indicatif	
Matériel Livre „Tartarin de Tarascon”, Alphonse Daudet Dépliants et photos (La Provence, Tarascon, la maison de Tartarin à Tarascon)	

La maison de Tartarin Où habitait Tartarin? Comment était la maison de Tartarin? Trouvez des adjectifs pour décrire la maison de Tartarin	*Le jardin du baobab* Comment décrit l'auteur le jardin de Tartarin? Quelles espèces de plantes il y avait dans ce jardin? Quelle est l'impression de l'auteur ?
Le cabinet du héros Où se trouvait le cabinet? Comment décrit l'auteur ce cabinet? Cherchez des adjectifs qui montre le caractère ordonné du personnage	*TARTARIN de TARASCON* Age : Nationalité : Profession : Préférences : Portait physyque et moral :

Bibliografie

Berard, Evelyne, *L'approche communicative, théorie et pratique*, CLE International, 1991.

Cadre européen commun de référence pou les langue, Didier, 2001.

Cremarenco, Simona, *Les documents authentiques en classe de FLE*, Teocora, 2007.

Cuq, Jean-Pierre, *Dictionnaire de didactique du français*, CLE International, 2003.

Tagliante, Christine, *La classe de langue*, CLE International, 1994.

LECTURA ȘI EDUCAȚIA MORAL - RELIGIOASĂ

Prof. Marcela POP – Religie ortodoxă

Lectura religioasă îi oferă celui ce o parcurge, pe lângă satisfacţiile pe care le aduce orice fapt de lectură, prilejuri unice de reflecţie şi de trăiri spirituale. Ea îndeamnă la introspecţie, contribuind substanţial la formarea si modelarea personalităţii și comportamentului cititorului. La vârsta şcolară, lectura are un rol hotărâtor în îmbogăţirea limbajului prin formarea si dezvoltarea unui vocabular adecvat. Ea contribuie la dezvoltarea proceselor de cunoaştere, a proceselor afective, la formarea trăsăturilor de voinţă şi caracter, la formarea personalităţii elevilor. Pentru elevi, efectele lecturii religioase capătă noi valențe: dobândirea unor tehnici de învăţare, dezvoltarea gândirii critice, deschiderea minţii spre înţelegerea unităţii lumii în diversitatea ei, rezolvarea amiabilă a conflictelor, receptivitate la opiniile altora.

Lectura religioasă contribuie și la: raportarea emoţional-afectivă la mesajul textelor lecturate, cultivarea gustului estetic şi a preferinţelor literare, exprimarea atitudinii personale faţă de textele citite, stimularea interesului durabil pentru lectură. Creştinismul nu este o religie a cărţii, ci o religie a Cuvântului. Iisus Hristos este Cuvântul venit în această lume, care îl descoperă pe om lui însuşi şi îl conduce la Dumnezeu. Prin carte, fiecare poate să se construiască diferit de celălalt şi să acceadă la o viaţă interioară autonomă, cu propriile sale repere, cu identitatea sa specială. A citi înseamnă să rupi monotonia zilelor, înseamnă să lupţi împotriva uzurii timpului. Să te cufunzi într-un univers fascinant, luând o carte, înseamnă să-ţi oferi bucuria de a te îmbogăţi cu ceea ce descoperi. A citi înseamnă să te adăpi dintr-un izvor care nu se sfârşeşte când te apropii de el. A fi creştin înseamnă să devii ca atare, îmbogăţindu-te cu contribuţiile altora, însuşindu-ţi cultura unei epoci. Prin carte, fiecare creştin poate să se construiască, să devină, în definitiv, „învăţătorul” său. Lectura marilor opere ale patrimoniului universal, în special ale patrimoniului creştin sau ale spiritualităţii contemporane, este diferită de lectura documentară sau de cercetarea curioasă, care sare de la un subiect la altul. Lectura religioasă este ca înmulţirea pâinilor. Apetitul nu ajunge, trebuie să dai ceva de la tine (o pâine, doi peşti… timpul tău, atenţia) pentru ca minunea să aibă loc. Lecturile care exprimă înțelepciunea , năzuințele, necazurile, bucuriile poporului, lupta cu forțele naturii, relațiile dintre oameni, îi ajută pe elevi să înțeleagă compexitatea aspectelor vieții. Prin lecturile care exprimă conflicte între cele două forțe , ale binelui și răului , cititorii își formeazăreprezentări și noțiuni despre dreptate , cinste, curaj, hotarare, perseverență, hărnicie. Elevii vor alege prin aceste lecturi partea dreptății , adevărului, binelui și vor detesta nedreptatea, lăcomia, îngâmfarea,minciuna, răutatea. Dacă școala are ca finalitate instruirea și educarea copilului pentru a deveni un om bine educat și format, aceasta se realizează prin cultivarea gustului pentru lectură.

Elevul trebuie permanent îndrumat spre lectură şi trebuie să alimentăm mintea copilului cu o hrană corespunzătoare. Ei au nevoie de o lectură potrivită, care să îi destindă, să îi recreeze,şi nu să demoralizeze mintea sau să slăbească trupul; să sădim în mintea lor seminţele adevărului Bibliei, este nevoie de grijă neîncetată pentru cultivarea solului minţii şi semănarea acestuia cu preţioasa sămânţă a adevărului Bibliei. Este imposibil ca tinerii să posede o minte sănătoasă şi principiireligioase corecte, dacă ei nu au plăcere să citească cu atenţie Cuvântul lui Dumnezeu. Această carte conţine cea mai interesantă istorie, scoate în evidenţă calea mântuirii prin DomnulIisus Hristos şi constituie călăuza lor pentru o viaţă mai înaltă şi mai bună.

Literația religioasă reprezintă capacitatea credinciosului de a înțelege corect, profund și responsabil mesajele sacre transmise prin texte religioase. Nu este suficientă simpla lectură a Scripturii, ci este necesară descifrarea sensurilor spirituale, morale și simbolice pe care aceasta le conține. În absența unei asemenea înțelegeri, textul biblic riscă să devină doar o poveste frumoasă, dar lipsită de impact asupra vieții personale și comunitare. Un exemplu concludent al rolului esențial al literației religioase este Pilda Fiului Risipitor, relatată în Evanghelia după Luca (15, 11-32)

Pilda despre plecarea de acasă a fiului dornic să ia viața în piept, urmată de întoarcerea sa la sânul iubitorului tată reprezintă una dintre cele mai frumoase pagini ale Sfintei Scripturi. Mântuitorul Hristos a rostit numeroase istorioare pline de învățăminte pentru urechile învățaților și ale oamenilor simpli, însă acest discurs despre valoarea pocăinței este ceva mai elaborat. Pentru a semnala lipsa de milă a învățătorilor de lege față de oamenii sărmani, Hristos li se adresează printr-o serie de pilde, arătându-le îngustimea viziunii lor, din care lipsește dragostea. Într-un crescendo al narativului, Iisus rostește apoi poate cea mai complexă dintre parabolele sale (Luca 15, 11-32), structurată ca o piesă de teatru în două acte, cuprinzând o introducere (un om avea doi fii), o intrigă (fiul cel mic cere cu dispreț ca tatăl să-i dea partea de avere care i se cuvine), o acțiune plină de peripeții (adunarea averilor, plecarea în străinătate, risipirea avuției în desfrâu, prietenia cu un locuitor al țării străine, angajarea sa ca porcar, foamea și lipsurile), urmată de o ruptură („venirea în fire” a fiului urmată de întoarcere), punctul culminant (întâlnirea cu tatăl, rugămintea de iertare, îmbrățișarea tatălui și reprimirea fiului) și de aparentul deznodământ (petrecerea dată în cinstea fiului întors). Dar povestea nu se încheie aici, deși finalul fericit s-ar fi înscris în seria celor două concluzii amintite mai sus, referitoare la pocăință: „acest fiu al meu mort era şi a înviat, pierdut era şi s-a aflat”. Avem de a face cu a doua intrigă (venirea fratelui cuminte care aude cântecele și jocurile din casa părintelui său și se supără), urmată de o nouă acțiune (ieșirea tatălui din casă, rugându-și fiul să vină și el la petrecerea aflată în toi, refuzul și reproșurile fiului la adresa tatălui său și a fratelui pribeag) și de un nou punct culminant (declarația tatălui că fiul ascultător e

totdeauna cu el și că toate sunt ale sale), iar apoi un nou deznodământ, asemănător celui dinainte: *„Trebuia însă să ne veselim şi să ne bucurăm, căci fratele tău acesta mort era şi a înviat, pierdut era şi s-a aflat”. Aici, însă, nu este vorba despre o simplă repetiție, ci accentul se mută acum de la bucuria tatălui și a familiei către bucuria care-i este cerută fratelui „drept” la întoarcerea fratelui păcătos.*

Aminteam adineauri despre dorul nestins al lui Dumnezeu de a salva, a mântui pe cel pierdut. În Pilda Fiului risipitor aflăm despre salvarea a jumătate din inima unui tată, a unui fiu dintre cei doi, chiar cu riscul de a-l pierde pentru moment pe celălalt. Hristos arată că Tatăl Cel ceresc Se îngrijește și de cea mai nesemnificativă făptură, dar cu atât mai mult de om, cununa creației Sale. Prin povestea fiului ni se pune înainte libertatea totală de care noi, oamenii, dispunem. Atunci când fiul îi cere tatălui jumătatea sa de avere, el nu este refuzat – deși, legal, moștenirea i se putea împărți doar după moartea tatălui. Nu este împiedicat de tată să plece și nici nu i se cere socoteală pentru deciziile sale greșite, luate la repezeală, ca un tânăr lipsit de minte. În schimb, la întoarcerea fiului, „încă departe fiind el, l-a văzut tatăl său şi i s-a făcut milă şi, alergând, a căzut pe grumazul lui şi l-a sărutat”. Dragostea Tatălui ceresc nu se impune niciodată. Iubirea lui Dumnezeu, Care Și-a dat unicul Său Fiu pentru noi toți, e îngrădită doar de un lucru: libertatea noastră de a răspunde iubirii Lui pe măsură. Poate fi jignit, trimis la moarte, negat, dar nu ne poartă ranchiună. Încă de pe când începem să ne facem scenarii ce să-i spunem ca să-L îmbunăm, El deja ne iese în întâmpinare. Rugămintea noastră de iertare aproape că e numai o formalitate prin care suntem reprimiți în casa Lui și nu ca robi, așa cum merităm ori credem noi că merităm, ci ca fii ai Săi. Și pentru noi își risipește rezervele, hainele scumpe, sacrifică vițelul cel îngrășat pentru ocazii speciale. Aceste întoarceri sunt tocmai preconizatele ocazii speciale.

Pilda fiului risipitor nu se încheie cu petrecerea dată în cinstea întoarcerii sale, ceea ce simbolizează bucuria veșnică în Împărăția lui Dumnezeu, la sfârșitul lumii acesteia. Dumnezeu ne vrea curați, desăvârșiți, precum El însuși este, dar nu după lege, ci după revărsarea dragostei din inimă. Nu-i place dreptatea de dragul dreptății. În contrast cu societatea de azi, El nu este politically correct. Nu trasează liniile dreptății după legi, paragrafe, articole, alineate și amendamente. Tocmai de aceea, atunci când fiul corect și ascultător, aflând de întoarcerea zurbagiului său frate desfrânat, se supără și refuză să participe la bucurie, tatăl iubitor iese a doua oară. De data aceasta nu în întâmpinarea, ci în „prinderea” fiului – aflat astă dată el – în pericolul căderii nu din poftă, nici din curiozitate, ci din ură și dispreț. Când la mijloc nu e o „nevinovată” ispită a tinereții, ci căderea din răcirea dragostei, Tatăl intervine și îl lămurește pe fiul său despre adevărata dreptate. La Dumnezeu, dreptatea nu constă în echitate, ci în bucuria găsirii celui care a fost ca un mort și acum a înviat.

Bibliografie

Biblia sau Sfânta Scriptură, Bucuresti, 1991

https://doxologia.ro/pilda-despre-cel-mai-mare-dor-al-lui-dumnezeu

https://ro.scribd.com/document/482610584/LECTURA-RELIGIOASA-3-doc

LITERAȚIA ȘI ROLUL EI ÎN ÎNȚELEGEREA UNEI OPERE DE ARTĂ PLASTICĂ

Prof. Octavian POP – Educație Plastică

Literația este capacitatea de a citi, scrie, înțelege și interpreta informațiile într-un context dat. Într-o accepțiune mai largă, termenul poate include și alte forme de alfabetizare, precum literatia vizuală, media sau digitală. În ceea ce privește arta plastică, literatia joacă un rol esențial în descifrarea și interpretarea mesajelor transmise de artiști prin operele lor.

Ce este literatia vizuală?

Literația vizuală reprezintă abilitatea de a înțelege, analiza și evalua imagini și mesaje vizuale. Aceasta implică recunoașterea simbolurilor, interpretarea culorilor, formelor și compoziției, precum și descifrarea intenției artistului. Fără o bună literatie vizuală, privitorul poate trece cu vederea detalii esențiale care definesc sensul unei opere.

Rolul literației în înțelegerea artei plastice

1. **Interpretarea simbolurilor și a mesajului artistic**

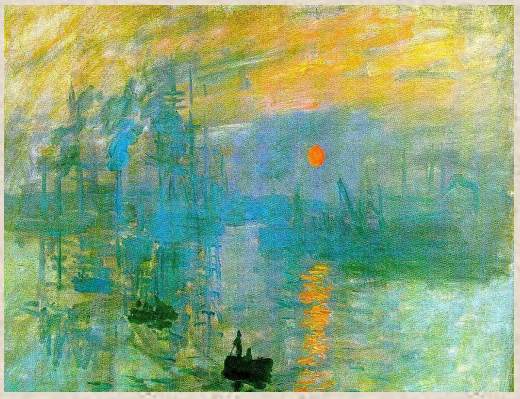
Arta plastică este adesea încărcată de simboluri și metafore vizuale. De exemplu, în picturile renascentiste, elementele precum lumina, umbrele și poziționarea personajelor aveau un sens precis. O literație dezvoltată ajută privitorul să recunoască aceste elemente și să le coreleze cu semnificația culturală sau istorică.

2. **Înțelegerea contextului istoric și cultural**

Fiecare operă de artă este influențată de epoca și cultura în care a fost creată. Un privitor cu o literatie bine dezvoltată poate face conexiuni între stilul artistic, curentele istorice și mesajele transmise de artist. De exemplu, expresionismul reflectă emoții puternice și tensiuni sociale, în timp ce impresionismul surprinde efectele luminii și ale percepției vizuale.

3. **Analiza tehnicilor artistice**

Un alt aspect important al literatiei vizuale este capacitatea de a recunoaște tehnicile și materialele folosite de artist. De exemplu, utilizarea clarobscurului de către Caravaggio pentru a crea efecte dramatice sau tehnicile de dripping ale lui Jackson Pollock pentru a transmite spontaneitate și energie.

4. **Aprecierea critică a operei**

O literatie dezvoltată ajută privitorul să nu fie doar un spectator pasiv, ci să își formeze o opinie argumentată despre o operă de artă. Aceasta presupune compararea cu alte lucrări, identificarea influențelor și evaluarea impactului vizual și emoțional.

Concluzie

Literația joacă un rol esențial în înțelegerea artei plastice, permițând interpretarea corectă a simbolurilor, plasarea operei într-un context istoric și aprecierea tehnicilor utilizate. Fără o minimă literatie vizuală, privitorul riscă să rateze mesajul artistului și să nu valorifice pe deplin experiența estetică oferită de o operă de artă. Astfel, educația vizuală este esențială pentru a dezvolta o perspectivă critică și sensibilitate artistică.

Asemănări între literație și literație în arta vizuală:

1. **Proces de înțelegere și interpretare** – Ambele tipuri de literație implică capacitatea de a descifra și interpreta mesaje, fie ele scrise sau vizuale.
2. **Comunicare și expresie** – Atât literația tradițională, cât și cea vizuală sunt mijloace prin care oamenii transmit și înțeleg idei, emoții și informații.
3. **Analiză critică** – Ambele necesită o gândire critică pentru a evalua conținutul, intenția și impactul unui text sau al unei imagini.
4. **Cultură și context** – În ambele cazuri, sensul este influențat de contextul cultural și de experiența personală a receptorului.

Deosebiri între literație și literație în arta vizuală:

1. **Forma de reprezentare** – Literația tradițională se bazează pe text și limbaj scris, în timp ce literația vizuală implică imagini, culori, forme și compoziții.
2. **Modalitatea de interpretare** – Cititul necesită înțelegerea convențiilor lingvistice (gramatică, sintaxă), în timp ce arta vizuală necesită cunoștințe despre elemente estetice și compoziționale.
3. **Dinamica percepției** – Un text se citește secvențial, de la stânga la dreapta (în majoritatea limbilor), pe când o imagine poate fi percepută holistic, fără o ordine fixă.
4. **Instrumentele utilizate** – Literația tradițională folosește litere, propoziții și paragrafe, pe când literația vizuală folosește linii, culori, perspective și simboluri vizuale.

În concluzie, deși literația și literația în arta vizuală au un scop comun – facilitarea comunicării și înțelegerii –, ele se bazează pe coduri și mecanisme diferite

MATEMATICA – O NECESITATE A VIEȚII

Prof. Raluca Anamaria SĂLĂJAN – Matematică

Literația matematică reprezintă capacitatea de a utiliza concepte și raționamente matematice esențiale pentru a rezolva probleme reale. Într-o lume tot mai digitalizată, datele și modelele matematice influențează deciziile economice, sociale și tehnologice. Limbajul matematic, cu termeni și simboluri specifice, ajută la formularea și înțelegerea conceptelor științifice și practice.

O persoană cu un nivel ridicat de literație matematică poate:

– interpreta corect statistici din mass-media,

– gestiona bugetul personal,

– evalua riscuri și probabilități,

– rezolva probleme practice prin metode logice.

Literația matematică în educație

În școală, literația matematică este promovată prin rezolvarea de probleme, utilizarea tehnologiei și aplicarea conceptelor în contexte variate.

Rolul literației matematice în educație:

- Ajută elevii să **vadă legătura între teorie și viață reală,**
- Încurajează **gândirea critică și deciziile raționale,**
- Pregătește elevii pentru **situații cotidiene și profesionale**(finanțe, tehnologie, știință),
- Este o **competență-cheie**, cerută de noul curriculum și de evaluările moderne.

Aplicabilitatea literației matematice

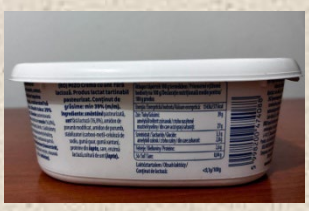
Literația matematică este utilă în numeroase domenii ale vieții cotidiene:

1. Administrarea timpului – folosirea fracțiilor și proporțiilor pentru a împărți timpul între activități, calcularea timpului estimat pentru finalizarea unei sarcini.

2. Planificarea călătoriilor – calcularea distanței și a timpului necesar, compararea prețurilor și conversia valutei.

3. Sănătate și nutriție – interpretarea valorilor nutriționale, calcularea caloriilor, ajustarea rețetelor.

4. Sport și performanță – analiza statisticilor jucătorilor, calcularea indicilor de performanță, determinarea ritmului cardiac optim.

5. Agricultură și grădinărit – determinarea cantității de apă, de îngrășământ și estimarea recoltei.

6. Economie și afaceri – analiza inflației, compararea împrumuturilor și dobânzilor, calcularea marjei de profit.

7. Medicină și sănătate publică – calcularea dozelor de medicamente, analiza riscurilor statistice, compararea tratamentelor.

Concluzie

Literația matematică este o competență fundamentală pentru succesul în societatea modernă. Dezvoltarea acesteia îi ajută pe oameni să ia decizii informate, să rezolve probleme practice și să înțeleagă mai bine lumea în care trăiesc.

Bibliografie

Kilpatrick, J., Swafford, J., Findell, B., *Adding It Up: Helping Children Learn Mathematics*, National Academies Press, Washington, 2001, p. 45,

Devlin, K., „The Math Gene, *How Mathematical Thinking Evolved and Why Numbers Are Like Gossip*, Basic Books, New York, 2000, p. 122,

Zan, R., Brown, L., Evans, J., Hannula, M. S., *Affect in Mathematics Education: An Introduction, Educational Studies in Mathematics, Springer*, 2006, p. 113–121,

Boaler, J., *Mathematical Mindsets: Unleashing Students' Potential through Creative Math*, Jossey-Bass, San Francisco, 2015, p. 78,

Fitzpatrick, R., *Mathematical Literacy: Problem Solving and Communication Skills in Mathematics*, McGraw-Hill, New York, 2009, p. 67.

PRIMII PAȘI ÎN LUMEA CUVINTELOR – LITERAȚIA LA CLASA PREGĂTITOARE

Prof. Cosmina-Melisa SĂSĂRAN – Învățământ primar

Literația este una dintre competențele esențiale ale educației. Ea reprezintă un proces complex care include nu doar învățarea citirii și a scrierii, ci și dezvoltarea capacității de a înțelege, utiliza și crea sens prin intermediul limbajului. În prezent, literația este privită ca o competență fundamentală, ce permite participarea activăla viața societății contemporane, centrate pe cunoaștere La clasa pregătitoare, aceasta are o importanță majoră în formarea acestor competențe, fiind etapa de tranziție între grădiniță și învățământul primar.În această etapă, copilul se adaptează la ritmul și cerințele școlii. Activitățile specifice dezvoltării literației pun accentul pe joc, explorare și comunicare, oferind copilului bucuria de a explora limbajul și lumea învățării.

Termenul „literație" provine din englezescul „*literacy*", fiind tradus inițial prin „alfabetizare". În contextul actual, sensul său este mult mai extins. Acesta se referă la abilitatea de a citi, scrie, vorbi, asculta, înțelege și utiliza limbajul în diverse contexte sociale și culturale (UNESCO, 2006).Potrivit Curriculumului pentru învățământul primar (Ministerul Educației, 2021), literația implică „dezvoltarea capacităților de receptare și exprimare orală și scrisă, precum și formarea comportamentului de cititor activ și reflexiv". Astfel, literația nu se rezumă la abilitățile tehnice de decodare a textului, ci include dimensiuni cognitive, afective și sociale.

Clasa pregătitoare reprezintă o etapă în care se formează și se dezvoltă deprinderile de citire și scriere. Scopul activităților de literație la această vârstă este dezvoltarea interesului pentru limbaj și carte, stimularea exprimării orale și încurajarea participării active la comunicare.Prin literație, copilul își dezvoltă competențe esențiale, precum:

- Cognitive- identificarea sunetelor, recunoașterea literelor, formarea conceptului de cuvânt;
- Lingvistice - îmbogățirea vocabularului, înțelegerea mesajelor, formularea de propoziții coerente;
- Socio-emoționale - ascultarea activă, exprimarea emoțiilor, colaborarea în grup;
- Motivaționale- cultivarea curiozității față de text și față de actul lecturii.

Cadrul didactic are rolul de facilitator al învățării. El oferă sprijin, modele și feedback pozitiv. Prin observarea continuă a elevilor, adaptează activitățile la ritmul individual și creează contexte de învățare bazate pe nevoile fiecăruia. Pentru a sprijini dezvoltarea literației, cadrul didactic trebuie să creeze un mediu bogat în stimuli vizuali și auditivi, în care cuvântul scris și cel vorbit sunt permanent valorizate. De asemenea amintim următoarele:

- Jocurile fonologice sunt activități care vizează conștientizarea fonemică (recunoașterea sunetelor inițiale, finale, rimele, despărțirea în silabe) ajută copilul să înțeleagă structura sonoră a limbii.
- Activitățile de prelectură și pre-scriere, undecopiii explorează literele, imaginile și semnele grafice prin jocuri, desen, trasare de contururi, activități de decupare sau modelare. Ele dezvoltă motricitatea fină și pregătesc terenul pentru scrierea propriu-zisă.
- Lectura dialogată este citirea cu voce tare a poveștilor, însoțită de întrebări și discuții pe baza ei. Aceasta contribuie la dezvoltarea vocabularului și a gândirii critice. Cadrul didactic devine un model de cititor expresiv, iar copilul învață să interpreteze și să anticipeze sensurile textului.
- Activități integratecare includpovestiri inspirate din natură, jocuri matematice cu etichete scrise, precum și cântece și poezii care dezvoltă memoria auditivă și simțul ritmic.

Așadar, literația la clasa pregătitoare reprezintă baza fundamentală în formarea copilului ca viitor elev și cetățean activ. Prin valorificarea comunicării orale și a lecturii, învățătorul construiește baza pe care se va sprijini întreaga dezvoltare intelectuală și afectivă a acestuia.O abordare holistică a literației, care îmbină jocul, descoperirea și emoția. Literația nu asigură doar formarea competențelor de citire și scriere, ci și formarea unei relații pozitive față de învățare. Un copil alfabetizat funcțional nu este doar un cititor competent, ci o persoană capabilă să gândească, să comunice și să se exprime.

Bibliografie

Albulescu, I., Catalano, H, *Sinteze de pedagogie generală. Ghid pentru pregătirea examenelor de titularizare, definitivat și gradul didactic II profesori*, București, Didactica PublishingHouse, 2020.

Albulescu, I., Catalano, H, *Sinteze de pedagogie învățământului primar și preșcolar. Ghid pentru pregătirea examenelor de titularizare, definitivat și gradul didactic II profesori*, București, Didactica PublishingHouse, 2019.

Ministerul Educației, *Curriculum pentru învățământul primar. Comunicare în limba română – Clasa pregătitoare*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 2021.

UNESCO, *Education for All Global Monitoring Report: Literacy for Life*, Paris, UNESCO Publishing, 2006.

Cerghit, I., *Metode de învățământ*, Iași, Editura Polirom, 2006.

Crăciun, C., *Metodica predării limbii române în învățământul primar*, Deva, Editura Emia, 2020.

EXERCIȚII CREATIVE DE ÎNȚELEGERE A TEXTULUI ÎN LIMBA ENGLEZĂ

Prof. Manuela STĂNESCU – Limba engleză

Vârsta copilăriei se caracterizează cel mai bine prin inocență, încredere în binele care învinge întotdeauna, dorința de strălucire și de culoare, aventuri în lumea necuvântatoarelor, prieteni reali, imaginari sau din basme, dorințe împlinite sau rămase fără răspuns. Toate acestea și multe altele le datorăm prezenței basmelor și poveștilor în minunata lume a copiilor.

Prin intermediul basmelor avem posibilitatea de a aduce în clasă o fărâmă de magie, pentru a-i ajuta pe elevii claselor primare și gimnaziale să pătrundă tainele limbii engleze ajutați de personajele lor îndrăgite, din basme și filme, într-un mod distractiv, ușor și creativ, pornind de la imagini, povești prescurtate, fragmente de texte și desene animate.

Toate aceste activități contribuie din plin la dezvoltarea imaginației și creativității, precum și a abilităților de înțelegere și exprimare în limba engleză. Ele ajută la dezvoltarea competențelor cheie care sunt precizate în Profilul absolventului de clasa a VIII-a. Parcurgerea unor fragmente de text în mod consecvent, sistematic, urmate de diverse tipuri de activități, are rolul de a dezvolta cunoștințele lor generale, dar și de limbă engleză, vocabularul și încrederea în sine. De asemenea, o parte din aceste activități pun accent pe dezvoltarea spiritului de echipă, a toleranței și acceptării tuturor în grupele de lucru, ajutându-i pe toți să se adapteze la situațiile de învățare și să-și exprime ideile și/sau emoțiile legate de tematica opționalului. În acest fel fiecare își poate exprima propria personalitate, fără teama de a fi judecat de ceilalți.

Poveştile și basmele pentru copii, indiferent de limba în care sunt spuse, au întotdeauna elemente repetitive, care pot fi de ajutor în prezentarea sau fixarea unor structuri gramaticale. De exemplu viitorul cu "will" poate fi exemplificat prin "Povestea celor 3 purceluşi": "I'll huff and I'll puff and I'll blow your house down!" În acelaşi timp vocabularul şi schema poveştilor sunt destul de simple, ele conţin scurte dialoguri ce implică asumarea unor roluri uşor de intrepretat, aducând astfel puţin amuzament unor lecţii de altfel dificile sau chiar plictisitoare pentru elevi. Poveştile pot fi urmate de o varietate de exerciţii interesante şi atractive pentru copii: citirea pe roluri, repovestirea, completarea unor tabele sau hărţi, analizarea personajelor sau întâmplărilor, folosirea unor cântece, realizarea unor măști sau decoruri etc.

Şi am ajuns astfel la o altă tehnică atractivă pentru elevi: folosirea cântecelor pentru predarea limbii engleze. Deşi implică mai ales vocabularul, cântecele pot fi folosite şi pentru exerciţii gramaticale de calitate. În plus, gramatica nu poate fi separată în totalitate de vocabular. Astfel, unele din cele mai folosite exerciţii pe baza unor cântece sunt, după părerea mea: completarea

textului cu anumite cuvinte, căutarea unor sinonime, a unor greşeli gramaticale în text (mai ales că melodiile actuale abundă în astfel de greşeli), repetarea unor structuri etc. E inutil de subliniat că o astfel de lecţie va fi deosebit de agreabilă pentru elevi, care nici nu vor observa dificultatea exerciţiilor.

Ţinând cont de momentul social în care ne aflăm, când tehnologia depăşeşte cu mult imaginaţia noastră, când sursele de informare a copiilor sunt atât de diverse, interesante şi interactive, personal sunt de părere că modelul tradiţional, al profesorului ce stă în faţa clasei şi predă o lecţie de gramatică scriind un titlu de genul "Diateza pasivă", urmat de definiţie, exemple etc., sau solicitând elevilor traducerea unor enunţuri gramaticale dintr-o limbă în alta, a cam trecut de mult. Ca să nu uităm de faptul că elevii "etichetează" urgent orele teoretice ca fiind plictisitoare, obositoare şi nefolositoare. Ei au nevoie să fie permanent antrenaţi în activităţi interesante şi eficiente, astfel încât învăţarea să pară că se produce de la sine, fără un efort prea mare, dar implicând o mare diversitate de cunoştinţe şi abilităţi. Profesorul de limba engleză poate, prin intermediul unor astfel de activităţi, să stimuleze creativitatea elevilor, să le ofere tuturor, indiferent de modul de gândire sau de tipul de inteligenţă mai dezvoltat, posibilitatea de a se face remarcat şi de avea succes în învăţarea şi folosirea comunicativă a limbii. Şi până la urmă acesta este principalul scop al orelor de limba engleză.

Într-o lume educațională aflată într-o continuă schimbare, predarea limbilor străine presupune adaptare, flexibilitate și inovație. Limbajul nu este doar un set de reguli gramaticale, ci un mijloc viu de comunicare, gândire și expresie culturală. În acest context, poveștile devin un instrument valoros și versatil în procesul de învățare a limbii engleze. Ele stimulează imaginația, dezvoltă gândirea critică și emoțională și creează o legătură autentică între limbă și experiența personală a elevilor.

Prin intermediul povestirii, elevii pot explora vocabularul și structurile gramaticale într-un mod natural, contextualizat și plin de sens. Metodele creative bazate pe povești – precum dramatizarea, reconstrucția narativă, scrierea colaborativă sau ilustrarea scenelor – transformă ora de engleză într-un spațiu dinamic, interactiv și motivant. În plus, ele cultivă nu doar competențele lingvistice, ci și încrederea, empatia și dorința de a comunica.

Într-o lume în care elevii sunt înconjurați de mesaje scurte, imagini și stimuli digitali, lectura în limba engleză trebuie să devină o experiență vie, nu o simplă sarcină de analiză. Înțelegerea unui text nu înseamnă doar găsirea răspunsurilor corecte, ci și descoperirea sensurilor ascunse, a emoțiilor și a ideilor care îi dau viață. De aceea, exercițiile creative pot transforma lectura într-o aventură de descoperire și exprimare personală.

- **Povestea în benzi desenate.** După lectură, elevii sunt invitați să refacă firul narativ sub formă de bandă desenată. Astfel, învață să identifice momentele esențiale și să le exprime vizual, cu replici scurte și expresive. Fie pe hârtie, fie în aplicații digitale precum *Storyboard That*, această activitate îmbină lectura cu arta vizuală și stimulează sinteza.
- **În pielea personajului.** Un exercițiu care dă viață cuvintelor: elevii aleg un personaj și recreează o scenă-cheie, o conversație imaginară sau chiar un interviu cu autorul. Prin roluri, ei învață să înțeleagă motivațiile, emoțiile și deciziile din text, dezvoltând atât empatia, cât și fluența verbală.
- **Fotografia momentului.** Grupurile aleg un moment important din text și îl transformă într-o „fotografie vie" – o scenă statică ce surprinde esența trăirii. Ulterior, explică de ce au ales acel moment și ce emoție exprimă. Această activitate încurajează interpretarea simbolică și comunicarea nonverbală.
- **Detectivul textului.** Elevii devin „detectivi" și primesc misiuni de tipul: „Descoperă cine a provocat conflictul", „Ce detaliu anunță finalul?" sau „De ce autorul folosește această imagine?". Prin întrebări-ghid, lectura se transformă într-o investigație captivantă, iar atenția la detalii se ascuțește natural.
- **Povestea în 280 de caractere.** O provocare modernă: elevii rezumă textul ca pe o postare pe rețelele sociale – un tweet, un titlu de știre sau o descriere pentru o imagine. Acest exercițiu îi obligă să selecteze esențialul, să fie clari și creativi în exprimare.
- **Povestea-puzzle.** Textul este împărțit în fragmente, iar fiecare grup primește o parte. După ce o analizează, elevii colaborează pentru a reconstrui întregul. Astfel, înțeleg nu doar sensul global al textului, ci și importanța coerenței și a colaborării.
- **Scrisoare de la un personaj.** O activitate plină de sensibilitate: elevii scriu o scrisoare sau un e-mail din perspectiva unui personaj către altul. Prin acest exercițiu, ei explorează vocea interioară a personajelor și își exersează capacitatea de a scrie autentic, cu ton și emoție.
- **Cuvinte care prind formă.** Elevii aleg cuvintele-cheie din text și le transformă într-un colaj vizual – un desen, un nor de cuvinte sau o imagine simbolică. Rezultatul este o reflecție artistică asupra sensului global al textului, care unește limbajul verbal și cel vizual.
- **Jocul de întrebări.** Prin aplicații interactive (*Kahoot*, *Quizizz*) sau jocuri improvizate de tip *Jeopardy!*, elevii creează propriile întrebări despre text. Competiția prietenoasă motivează lectura atentă și dezvoltă gândirea critică.

- **Final alternativ.** Elevii rescriu finalul poveștii, păstrând stilul și vocea autorului. Este un exercițiu de libertate creativă care le permite să reflecteze asupra sensului original și să exploreze propriile interpretări.

Lectura devine cu adevărat formativă atunci când elevii participă activ la procesul de înțelegere. Prin activități creative, profesorul nu doar verifică ceea ce elevii au înțeles, ci le oferă ocazia de a trăi textul, de a-l „traduce" în limbajul lor. În acest fel, învățarea limbii engleze depășește granițele lecției clasice și se transformă într-o experiență autentică de explorare culturală și personală.

Exercițiile de înțelegere a textului devin, astfel, mijloace de formare a gândirii critice, a sensibilității estetice și a încrederii în exprimarea în limba engleză. Elevii învață nu doar să citească, ci să simtă, să gândească și să comunice dincolo de pagină. Fiecare text devine o fereastră spre alte lumi, dar și o oglindă a propriei identități, în care descoperă valori, perspective și emoții universale. În mâinile unui profesor inspirat, lectura se transformă într-o artă a descoperirii – un dialog viu între minte și cuvânt, între cultură și imaginație. Astfel, elevii nu doar înțeleg limba engleză, ci o trăiesc, pas cu pas, ca pe o experiență de cunoaștere și libertate.

Bibliografie

Eades, Jennifer M. Fox, *Classroom Tales. Using Storytelling to Build Emotional, Social and Academic Skills Accross the Primary Curriculum.* London: Jessica Kingsley Publishers, 2006.

Wright, Andrew, *Storytelling with Children.* Oxford University Press, 2004.

https://chatgpt.com/share/690cf0dd-6a70-8006-b066-0b971e5d307e (consultat în 06.11.2025)

„PUȚIN CURAJ” –
LITERAȚIA DE LA TEORIE LA PRACTICĂ

Prof. Eudochia Florica SUCIU – Educație fizică
Diana CHIRIAC – Bibliotecar

Literatura reprezintă una dintre cele mai puternice forme de educație, având capacitatea de a modela gândirea, emoțiile și valorile copiilor. În contextul educațional actual, dezvoltarea competențelor de literație nu se limitează la simpla citire a unui text, ci presupune înțelegerea profundă, interpretarea și aplicarea informațiilor în viața de zi cu zi. Cartea „Puțin curaj” de Arina Costea si Mihai Leonard Moisa despre Alina Șerban se dovedește a fi un instrument educațional valoros pentru promovarea incluziunii, empatiei și curajului în rândul elevilor, mai ales al celor proveniți din comunități vulnerabile, evidențiază modul în care literatura poate deveni o punte între teorie și practică, între școală și viață.

Cartea și autoarea

Alina Șerban este o actriță, regizoare și dramaturgă romă recunoscută pentru implicarea sa în promovarea valorilor educației, diversității și egalității de șanse. În cartea „Puțin curaj”, autoarea oferă o poveste accesibilă copiilor, dar plină de profunzime, despre puterea curajului și depășirea obstacolelor. Personajele ei îi inspiră pe tineri să creadă în propriul potențial, să nu renunțe la visuri și să înfrunte discriminarea cu demnitate. Cartea are o valoare formativă deosebită, întrucât promovează mesaje educaționale pozitive, precum respectul, solidaritatea și acceptarea de sine. Aceasta devine nu doar o lectură plăcută, ci și un instrument pedagogic care ajută profesorii să dezvolte gândirea critică și empatia elevilor.

Rolul literaturii în dezvoltarea literației

Literația, în sensul modern, nu înseamnă doar abilitatea de a citi și a scrie, ci și capacitatea de a înțelege, interpreta și folosi informația într-un mod funcțional. Prin intermediul cărții „Puțin curaj”, elevii pot învăța să analizeze texte, să identifice emoțiile personajelor și să facă legătura între experiențele de viață ale acestora și propriile trăiri. Literatura devine astfel o formă de educație socială, dezvoltând competențe esențiale pentru viață: empatie, comunicare, gândire critică și cooperare. În special pentru elevii romi, această carte reprezintă un model autentic, un exemplu de reușită prin educație și perseverență.

Modalități de aplicare practică a cărții

Pentru a transforma lectura într-o experiență activă și atractivă, pot fi folosite mai multe metode moderne de predare:

• Lectura interactivă – Profesorul poate citi împreună cu elevii și poate iniția discuții despre curajul personajelor, încurajând copiii să împărtășească propriile experiențe.

• Scrierea creativă – Elevii pot fi provocați să scrie povești proprii despre curaj, prietenie sau depășirea fricii, inspirându-se din carte.

• Dezbateri și discuții tematice – Se pot organiza activități pe teme precum discriminarea, importanța educației sau valorile toleranței.

• Teatru și dramatizare – Adaptarea unor fragmente din carte într-o mică piesă de teatru îi ajută pe elevi să trăiască emoțiile personajelor și să se exprime liber.

• Resurse multimedia – Vizionarea unor interviuri cu Alina Șerban sau a unor materiale video despre diversitate completează înțelegerea mesajului cărții.

Concluzie

Cartea „Puțin curaj" de Arina Costea si Mihai Leonard Moisa despre Alina Șerban este mult mai mult decât o poveste pentru copii — este o lecție despre încredere, empatie și puterea de a-ți urma visurile indiferent de obstacole. Folosirea acestei cărți în activitățile educative destinate elevilor romi contribuie la dezvoltarea competențelor de literație, la formarea conștiinței civice și la promovarea valorilor sociale fundamentale. Prin încurajarea lecturii și prin abordări didactice moderne, elevii pot învăța că, într-adevăr, pentru a reuși în viață este nevoie doar de... puțin curaj.

Bibliografie

Costea, Arina, Moisa, Mihai Leonard „*Puțin curaj"*. Editura Arthur, București, 2022, p. 5.

Stan, Ion, *Dezvoltarea literației prin lectură interactivă.* Editura Didactică și Pedagogică, București, 2020, p. 112.

ECHITATEA ÎN LITERAȚIE,
CUM PUTEM OFERI ȘANSE REALE TUTUROR ELEVILOR

Prof. Anca Anamaria VELE – Învățământ primar
Școala Gimnazială ”Avram Iancu” Baia Mare

În educația contemporană, literația nu mai este doar o competență de bază, ci o formă de putere socială și culturală. A ști să citești și să scrii nu înseamnă doar a decodifica semne, ci a putea participa la viața comunității, a te exprima și a te apăra prin cuvânt. Din această perspectivă, echitatea în literație devine una dintre cele mai mari provocări ale școlii românești actuale.În volumul *Literacywith an Attitude*, Patrick J. Finn arată limpede:„There are twokinds of literacy: one for maintainingthe status quo, andanother for changing it.” („Există două tipuri de literație: una care menține lucrurile așa cum sunt și alta care le poate schimba.”)

Această reflecție ne obligă să privim altfel misiunea educației. Dacă literația rămâne un privilegiu al celor cu resurse, ea devine o barieră. Dacă, în schimb, devine o practică deschisă tuturor, ea devine instrumentul democratizării cunoașterii. Cercetările lui Natalie Wexler, în *The KnowledgeGap*, evidențiază faptul că elevii din medii dezavantajate nu eșuează pentru că „nu știu să citească”, ci pentru că nu li se oferă conținut bogat asupra căruia să-și exerseze înțelegerea: „When schools neglect to build knowledge, they widen the gap between students who come to school with background information and those who don’t.” („Când școlile nu dezvoltă cunoștințele elevilor, ele lărgesc prăpastia dintre cei care vin la școală cu bagaj cultural și cei care nu îl au.”).

În România, această „prăpastie” este vizibilă între urban și rural, între elevii care au acces la biblioteci, Internet și profesori formați în literație și cei care nu beneficiază de aceste resurse. Echitatea în literație presupune, așadar, nu tratament egal, ci tratament echitabil – adică mai mult sprijin acolo unde nevoile sunt mai mari. Cercetătorul Mark Seidenberg, în *Language at theSpeed of Sight*, avertizează:„Reading is not natural; it must be taught explicitly and systematically.” („Citirea nu este un proces natural; ea trebuie predată explicit și sistematic.”). Aceasta implică formarea cadrelor didactice pentru a recunoaște diversitatea nivelurilor de literație din clasă și pentru a adapta intervențiile. Marie Clay, în *Change Over Time*, merge mai departe și arată că: „Everychild’s path way into literacy is unique, but none should walk alone.”

(„Fiecare copil are propriul drum spre literație, dar niciunul nu ar trebui să-l parcurgă singur.”)

Astfel, profesorul devine ghid și sprijin, iar observarea atentă a progresului fiecărui elev este cheia incluziunii reale. Așadar, echitatea în literație nu se reduce la resurse materiale, ci presupune recunoașterea diversității lingvistice, culturale și cognitive a elevilor noștri. În practică, aceasta înseamnă biblioteci școlare vii, activități de lectură adaptate intereselor elevilor, colaborare cu familiile și parteneriate locale. Dacă vom reuși să construim o școală în care fiecare copil are șansa de a învăța să citească nu doar cu vocea, ci și cu mintea și inima, vom transforma literația dintr-o simplă competență într-un drept fundamental.

Pornind de la toate acestea am gândit o activitate practica prin care sa fie abordata acesta tema. Aplicarea concretă la clasă e esențială pentru ca ideile despre echitate în literație să nu rămână doar teoretice. O soluție practică, scurtă, realistă și imediat aplicabilă într-o clasă de a IV-a: **„Clubul vocilor cititoare”**

Obiectiv: Reducerea diferențelor de literație prin activități de lectură adaptate nivelului fiecărui elev, încurajând în același timp cooperarea, exprimarea liberă și înțelegerea textului.

Descriere: O dată pe săptămână, clasa se împarte în „echipe de lectură” formate din 3-4 elevi cu niveluri diferite de citire (cititori siguri + cititori aflați în formare). Fiecare echipă primește același text literar scurt (adaptat temei din manual, dar și nivelului global al clasei), însă cu sarcini diferențiate:

Elevii mai avansați: formulează întrebări pentru ceilalți („De ce crezi că personajul a ales să facă asta?”).

Elevii medii: citesc fragmente cu voce tare și discută înțelesul expresiilor.

Elevii în dificultate: ilustrează pasajul sau aleg o propoziție care le-a plăcut și o explică.

Apoi, fiecare echipă prezintă concluzia sub forma unei „voci colective”: o propoziție comună care rezumă sensul textului.

Exemplu: „Am învățat că prietenia e mai importantă decât mândria.”

Concluzie:

Echitate nu înseamnă uniformitate, ci oportunități adaptate. În activitate, fiecare copil participă la lectură în funcție de propriile forțe și nevoi: unii citesc cu voce tare, alții formulează întrebări, alții desenează sau explică o idee. Astfel, profesorul nu cere același lucru de la toți, ci oferă fiecăruia o cale potrivită pentru a-și exprima înțelegerea. Asta este esența echității: *toți elevii învață, dar nu toți în același mod.*

Valorizarea fiecărei voci, când fiecare echipă prezintă „propoziția comună” de final, toate vocile contează, indiferent de nivelul de citire. Elevul care a desenat ideea contribuie la fel de mult ca cel care a pus întrebări.→ Activitatea transformă clasa într-o comunitate de învățare cooperantă, nu într-o ierarhie de „buni” și „slabi”.Construirea unei literații incluzive, prin sarcini diferențiate,

elevii cu dificultăți nu sunt marginalizați, ci integrați activ. Profesorul observă progresul lor în timp (conform principiilor lui *Marie Clay* și *Seidenberg*) și le oferă sprijin personalizat. Literația devine un drept comun, nu un privilegiu al celor care deja știu să citească bine.

Dezvoltarea empatiei și responsabilității, elevii mai avansați devin mentori temporari pentru colegii lor, formulând întrebări și ghidându-i în discuție.Astfel, echitatea nu se realizează doar prin intervenția profesorului, ci printr-o cultură a sprijinului reciproc în clasă.

Reflecția finală – vocea comună, „Propoziția echipei" de la final simbolizează o literație colectivă și echitabilă: fiecare contribuie cu ce poate, iar produsul final aparține tuturor. Este un exercițiu de democrație educațională, în care fiecare copil simte că vocea lui contează. Astfel, fiecare elev participă potrivit nivelului său, fără a fi etichetat, literația devine colaborativă, nu competitivă, elevii învață din explicațiile colegilor, consolidând și gândirea critică, profesorul observă progresul individual, fără presiune de performanță publică. Pentru că, așa cum spunea Patrick Finn „literacyispower" — și numai oferind-o tuturor putem vorbi cu adevărat despre o educație echitabilă.

Bibliografie

Wexler, N. (2019). *The Knowledge Gap: The Hidden Cause of America's Broken Education System—andHowto Fix It.* Avery.

Seidenberg, M. (2017). *Language at theSpeed of Sight: HowWeRead, WhySoManyCan't, andWhatCan Be DoneAbout It.* Basic Books.

Morrow, A., &Morrell, K. (2023). *Best Practices in Literacy Instruction* (7th ed.). Guilford Press.

Clay, M. (2015). *Change Over Time in Children'sLiteracyDevelopment.* Heinemann.

Finn, P. J. (2009). *Literacywith an Attitude: EducatingWorking-ClassChildren in TheirOwn Self-Interest.* SUNY Press.

Bocoș, M. (coord.). (2016). *Didactica disciplinelor pedagogice. Strategii de predare-învățare.* Cluj-Napoca: Editura Paralela 45.

Cerghit, I. (2008). *Metode de învățământ.* București: Editura Didactică și Pedagogică.

Cucoș, C. (2021). *Educația – între realitate și speranță.* Iași: Editura Polirom.

Ilie, S. &Vlasceanu, L. (2020). *Educația pentru echitate și incluziune socială.* București: Institutul de Științe ale Educației.

Negreț-Dobridor, I. (2017). *Pedagogia competenței de lectură.* București: Editura Universitară.

Sălăvăstru, D. (2014). *Psihologia educației.* Iași: Editura Polirom.